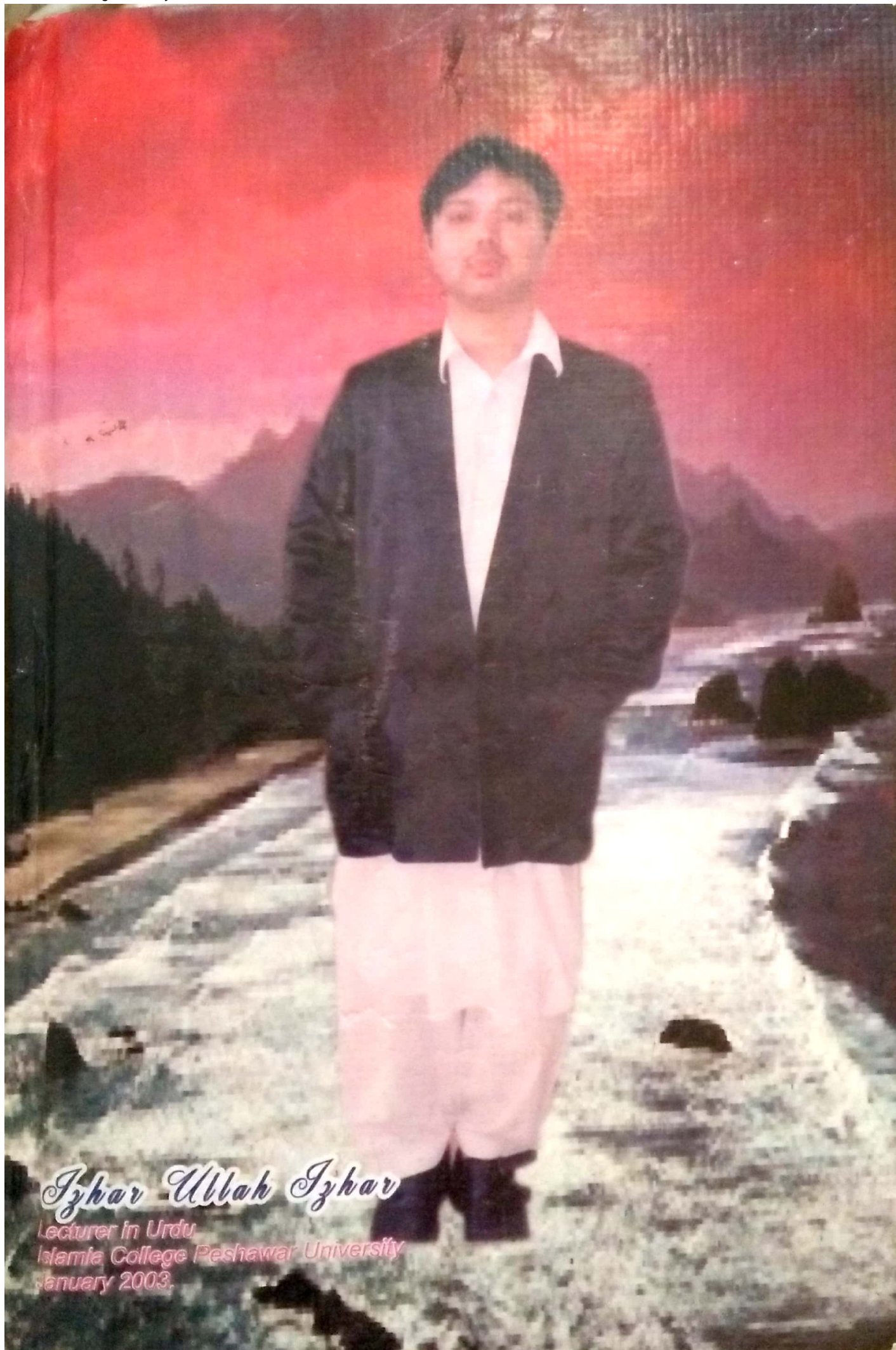

ستاد حوانی تصویر یہ خوب

اودا دے

Ketabton.com

اظہار اللہ اظہار

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamic College Peshawar University
January 2003.

۱۵۲۱

ستاد حوانی تصویر یہ خوب
اودہ دے

اظہار اللہ اظہار

پنچلہ مینہ بانڈی حق دگڑما

- * کتاب ستادخوانی تصویر یہ خوب اودہ دے
- * مصنف اظہار اللہ اظہار
- * ترتیب محمد ایاز غزالی، شکیل احمد نایاب
- * اہتمام پروفیسر شوکت اللہ حسن، محمد داؤد کمال حسن
- * پروفیسر ریڈنگ * نوشاد حکیم، پروفیسر سید ایوب شاہ
- * رومبہ اشاعت * جنوری ۲۰۰۳ء
- * پریس انصاری پرنٹنگ پریس محلہ جنگی پینبور
- * کتابت ارشاد خانہ "پنبتو اکہریہی پینبور
- * قیمت ۱۰۰ روپیہ (۱۰۰)

انتساب

دخيل عظيم پلار پروفيسر انعام الله جا قيس
او دخيلي درفي مور په نومونو چي
ساه ساه ئي راته د جنتونو نكهتونه
راسپري . او نظر نظر ئي راته په لارو
كښي د رفعتو او اسمانونه او د اسمانونو
رفعتونه غوروي

اظهار الله اظهار

دَهاڻيکو

هيٽي رنگونه، موضوعات او پښتنه هاڻيکو

لاړله هاڻيکو خپلو پښاښته خو يونو او سپڼځلو
 روڼو پښتنه کړه. دې زړه راښکونکي ادبي صنف دومره
 لږ وخت کښې د پښتون قام د اجتماعي لاسخوړي مرکز
 ته ځان ور اورسولو چې د شعري اصنافو د ارتقاء
 په تاريخ کښې ې خيال کول هم يو خوب او خيال گڼل
 کېږي. د کومو صفتونو په بنياد چې يوه معاشره د
 خپل وجود جواز راپېدا کوي. هغه او من کم او زيات
 د پښتني هاڻيکو په خټه کښې اغېز لې شوي ښکاري. دغه
 وجه ده. چې هاڻيکو په يوه مرحله کښې هم د پښتون
 قام نه ځان په فاصله نه دے ساتلې. ښه په نړه
 د دوي په غم ښادې او مړي ژوندي کښې شريکه شوي
 ده. او د پښتنو د ژوند ژواک نه ې نه يواځې ځان خښ
 ساتلې دے. بلکه قدم په قدم ې د پښتني سيمي د ژوندي
 روايتونو د رڼو قدرونو، سماجي غوښتنو، تهذيبي
 روڼو، اولسي ژوند او ثقافتي هلو ځلونه د خپل زړه

درزاکانی جو پری کړی دی . او اوسن د هایکو په ساه
ساه کښې د پښتني خاوري وړې نغمه نغمه را پورته
کښې او په په خورېږي .

لنډه دا چې پښتني معاشره کښې د زېږون نه را
واخله تردې ساعته پورې شومره بدلون راغلي ده
هایکو ترې په مکین مکین خپله غږنه او په هند هنر
خپلې مرمريني لېسې را چاپېره کړي دي . او په خپله
زورینه لوپته ئې ورله شمله هکله ساتلې ده . حکم
خو د خنو بناغلیو له اړخ نه د پښتني هایکو غندنه
بچي داسې ښکاري لکه سره چې خپلو پښو له تېر را
اوبغوي .

د هایکو په موضوعاتي ارتقاء د خبرو کولو نه
وړاندې دا لازمي ضرورت محسوسېږي چې د هایکو په
هیتي بدلون او پرمختگ دی هم رڼا او غورځولې شي .
هایکو چې د جاپان د اوږد نظم " هایکائی " نه هان
را بېل کړو نو گڼو شکونو کښې ئې هان څرگند کړو . او
په خارجي سطحې ئې خپل گڼ شمېره تجرباتي تصویرونه
را ښکل . ولې د خینو تصویرونو تجربې او د خینو تجربو
تصویرونه پکښې لکه دکاني د بت په هاله ولاړ پاتې
شو . او د ارتقاء هېڅ تحرک او تموج پکښې را پېدا نه
شو . چې حیثیت ئې اوسن د تاریخي حوالو نه سلواکي

ہم نہ دے پاتی شوے . ولی حنی اہخونہ ئی نہ
 فقط ارتقاء سرہ مخ شو بلکہ دخیل پر مخنگ سفر د
 دنیا گت گت تہ ور اور سول . خو چونکہ دغہ صورتونہ
 ہم د دنیا نورو رجو او ادبیاتو سل پہ سلہ خیل نہ
 کرل او دخیل مزاج او استعداد تر مخہ ئی پکینی ضروری
 بدلون او خیل خان سرہ مناسب سمون راوستلو حکہ
 نو پہ ہیٹی سطحی نور ہم کن اشکال او تماثل مخی
 تہ راورل چی د وخت بدلدونکیو ساعتونو کینی
 حینو خیل خانونہ ژوندی اوساتل او حینو لکہ د
 سمندر د موجونو د سفر پہ لارہ کینی خیل وجود
 او بایلیلو .

دہائیکو دہیٹی تاریخ احاطہ کول یقیناً یو دہر
 وخت غوبستونکے عمل دے . حکہ نو دتہ د عالی
 ادبیاتونہ او خاصکر د مشرقی ادب نہ دہائیکو یو خو
 نمائندہ ہیٹی نمونی ورا ندی کولے شی .
 دہائیکو د دری مصرعہ ایز تعین نہ ورا ندی پہ
 عالی ادب کینی د یو مصرعی ہائیکو کافی ، دغہ رنگ د
 دوو مصرعو ہائیکوکانو ہم سرو نہ راپور تہ کرل . او
 تردی ساعتہ پکینی طبع آزمایی کینی . خو داسی صورتو
 دہائیکو بنیادی ہیو لے سرہ زیات سمون نہ خوری .
 لہذا د بقاء پہ حقلہ ئی خہ وائیل ہم دہرہ گرانہ دہ .

البتہ دُنیوی پہ ڊول ترې نه مثالونه وړاندي کښي.

” د یوې مصرعې هایکو کافي “

ترجمه ۱: یو لولکی ده چې په پارکنګ راګوزښي کوره

(ایکيسز روټيله)

ترجمه ۲: باران په هره کړکي

(ګوردن جین سوویدل)

۳: دکړه مار د سړ اسمان دے زما

(محمد اياز غزل)

۴: د تعبیر ونو لار کښي ورکي شمه زه

(شکیل احمد نایاب)

۵: خو پلوشو زما د سترګو نظر هم یوړلو

(اظهار الله اظہار)

په دې ټولو مثالونو کښي د هایکو داخلي مزاج

پټ پټو ښي کوي. تصویرونه پکښي جوړږښي. د

فطرت حادثي او د تغیل رنگونه پکښي تر غاړه اوځي.

ولې د شعور په سمندر کښي لغبي غورځنگ نه راوړي.

دغه سبب دے چې دلته تصویرونه یواځي تصویرونه

او عکسونه دي. حرکت هم پکښي محسوسږښي. خو د

فکر وړاندي منزل او د نتیجې کوټلې مرحلې ته ذهن

چېر په ګرانه ورسوي. او په خپله داسې وايي چې

زموږ د فني تکمیل زاويې په نامعلومه لاره کښي

ورکي شوي دي. مونن نيمگري نيمه خوا يو.

”دوه مصرعه ايزي هائيگوکافي“

ترجمه: د جنوري ورځې تاريخ دے
د ډي گوټي لا تراوسه ځي دينه

(باب بولدمين)

”ع۱: ستا لومپه که ځي رانه وره
زه به خپل خان په اباسين لاهوکومه

(اظهار الله اظهار)

”ع۲: ما باندې ستا سترگي پلا گداني دي!
گني نو اور به په ټول کلي پوري کړوما

(اظهار الله اظهار)

کېدے شي دلته ځني اعتراض کونکي دا هم اووايي
چې ورځيني دوه هائيگوکافي خود ”يا قربان“ د التزام
نه يو خواته بښي د پښتو ټپي دي. او که چرته هائيگو
داسي وي نو بيا ټپه څه بلا ده خو ولي هائيگو په خپل
خان کښي د پښتو د ټپي خواته هم لري. ځکه نو د
ابلاغ د اسانتيا په خاطر او د تفهيم او وضاحت
دپاره د ”باب بولدمين“ دوه مصرعه ايزه هائيگو د
ټپي په هيت کښي ترجمه کړے شوه. دوهم مثال د
ورځيني په تتبع او مرسته کښي راوړلے شو البته

درېمه حواله د هائيگو او د پېي د صنفې تفريق په
خيال راوړل شوه. چې گڼې چرتو د دواړو صنفونو
هيتي امتياز يو بل کښې کېږ وډ او ورک نشي. او دا
هم چې حې نادان معترضين په مثال د اصل گمان
کښې بيا چرتو د خپل سر وېسته را اونه شو کوي.
او نوي ماتونه راجور نه کړي.

بهر کيف دوه مصرعه ايزه هائيگو د يوې
مصرعه ايزه هائيگو په مقابله کښې زيات فعاليت
په دې لري چې تصوير د تصور په لاره روانه وي
ولې پښتو ادب سره سره په عالي ادب کښې د درې
مصرعه ايزه هائيگو د تخليق رجحان منگولې کلکوي
لگيادې حکه نو ورو ورو دوه مصرعه ايزو هائيگو
هم خپل نقشو نه پيکه او ت کړي دي. او د سفر نه
ي د ستومانې گردونه راتا شوي دي.

درې مصرعه ايزې هائيگو کافي د هيتي تنوع او
ساختياتي اختلاف باوجود خپل حقيقي روح ته زياتي
ورنډې دي. حکه يې خو د تجرباتي پېښو باوجود ښکاره
مقبوليت هم موندلې دے. هائيگو چې د هيت او ساخت
کوم پېژندلې شکلونه ځان سره راوړلي دي. دلته
ترې نه يو خو د مثال په طور وړاندې کولې شي. د
درې مصرعه ايزې هائيگو يو قدم جاپاني شکل

اوولس سېلابيز شکل دے . په دې کښې اوولس چپې
د ۵ - ۷ - ۵ په ترتيب سره راځي او خپله تخليقي او
هنري اکاڼي جوړه وي .

په اردو ژبه کښې د ضروري ذخافاتو نه يو
طرف ته د اهاښکو د "بحر متدارک" دې ارکانو
سره سمه راځي .

فعلن فعلن فع

فعلن فعلن فعلن فع

فعلن فعلن فع

ياد موسيقي د دې ارکانو په مرسته سرته رسي .

سارے گاما پا

سارے گاما پا دراني

سارے گاما پا

مثالونه ۱-۲

خوب مي ليدو شه

نه راته يادېږي اوس

شوه ي تعبير ته

(قاسم محمود)

بس شو زما وار

۱۲۷

مينه وينې وينې شوه

ورکه مي کره لار

(فادم خټک)

۱۳
 په ټال څي ځانگي
 ځني زره سترې بېغلي
 اور ته وردانگي
 (اظهار الله اظهار)

۱۴
 يو خوب او خيال دے
 کارغه زده کړے کله
 د زړي حال دے

(اظهار الله اظهار)
 دا انداز د پښتو ژبي بنيادي آهنگونو او صوتياتي
 نظام سره سمون نه خوري. لهذا په پښتو ژبه کښي
 ي لا تر اوسه د تخليق باوجود هڅه مقام نه دے تر
 لاسه کړے. بله دا څي په دريو مصرعو کښي ارو مرو
 او ولس چي ځايول يا اولس چي په دريو لنډو
 او بدو ټاکل شوو مصرعو کښي بنديواني کول يو
 طرفته يقيناً يوه ضروري ده ولي هم دغه هنر د
 د تخليق په فطرت ناروا اثر هم غورځوي. او يو
 ميکانیکي او مصنوعي فضا را جوړه وي. کم از کم د
 پښتو ژبي تر حده خو دري صورت تصنع کښي هڅه
 شک نشته اوس که څوک په دي ترتيب کښي د تخليق
 صحت په ځان ساتل شي. نو بيا خو پکښي هڅه عب
 نشته خوداسي ښکاري څي دا دري به شري نه شي.

دلته د درې مصرعه ایزه هايښکوکانو يوڅو نور
شکلونه هم اوويني .

ع ۱ اوځانده

که خوښه دي وي (۳-۵-۳)

اوژارپه

(شکيل احمد ناياب)

ع ۲- او مننه

زما خبره (۳-۵-۳)

دوبابه شه

(محمد اياز غزل)

ع ۳ ستانه به زار شمه خو

که دغه حال وي کله (۴-۴-۴)

ستانه به زار نه شمه

(محمد اياز غزل)

ع ۴ زما دکور بنديان خودومره هم خاموشانه وو

اوس خوزما هاغه معصوم بچي هم حال دادے چي

زه ئي په زوره تخنوممه خونخندا نه وړي

(اقبال حيدر) (۱۶-۱۶-۱۶)

ع ۵ ستوري رانگارم پلوشو کښي د ژوند

ستا بناسته نوم د رنگينو لولکوپه وزرونو ليکم

چي د وړمنو قلم راواخليمه زه

(اقبال حيدر) (۱۱-۱۹-۱۱)

دا د سحر خاموشي

۱۲

خود بناخونو منځ كښي شور كوي نن

يوه يواځي پاڼه (۷ - ۱۲ - ۷)

(ج. ج. بليوي پيكت)

سښي د پېغلو د لاسونو سره هم پورته شوي

داسې بڼكار پيكتي گڼي (۱۶ - ۷ - ۱۶)

يوه پرده باندي گلونه راټوكيږي رږي

(روډ ويلموټ)

د لوكونو به دولي جوړه كړم

۷

زه به رنگونه د سپرلو ټول پيچر كه درولم

تابه بوخم لهوني (۱۱ - ۱۶ - ۷)

(اظهار الله اظهار)

خي رانه مه اړوه

۹

لكه د سپينكي شان د اورنه الوتلي مه

تاله راغلي مه (۷ - ۱۶ - ۷)

(اظهار الله اظهار)

اوگوره

۱۱

زه دخپلو سپوږميو اوږو باندي سورلي كوم

تاسره سيالي كوم (۳ - ۱۶ - ۷)

(محمد اياز غزل)

ع ۱ : د پوډريانو د ژوندون قصه بيه تاته كوم

زما جانانه (۱۶ - ۵ - ۲)

کينه

(شکيل احمد ناياب)

دغه رنگ د موضوعاتو يا عنواناتو د لاندې ليکله
 شوي هايکو کافي او د مسلسل هايکوگانو مثالونه هم
 له نظره راتپريږي چې د تجسس فقدان پکښې
 محسوسېږي. داسې هايکو کافي قدم په قدم خپله
 موضوع وړاندې بولي او د گڼو تصويرونو رنگونه
 پکښې د يو مرکزي تصوير حهره راښکاره کوي خو چونکه
 داسې هايکو کافي د هايکو جامعيت، اختصار او علامتي
 پېر ايښي ته زيان ور رسوي. ځکه ترې عام طور سره
 تخليق کوونکي ډډه کوي. او يو بدعت ټي گڼي.

دغه رنگ د نثري نظم په رنگ ځني تخليق کونکيو
 نثري هايکو کافي هم ليکلي دي. چې په درېو کرښو کښې
 خپله افسانه سرته رسوي ولي داسې هايکو کافي له
 آهنگ او عنايت نه معرې وي ځکه د پښتنو د ذوق تنده
 پرې نه ماتېږي داسې برېښي چې د نثري نظم په
 رنگ به پښتانه د نثري هايکو معاني صورت خپلولو ته
 تيار شي ولي د موضوع ترغځه د نثري هايکوگانو
 يو شو عکسونه ځکه وړاندې کول شي چې د هايکو

هيتي سفر اندازہ ترې هم اوشي. او د قاريڼي ريكارډ
سمون هم سم شي .

” مثالونه “

ع۱ زه د خپل کور په چت ملاست يم
توره شپه ده د اسمان ستوري شمارم
خوداسې ښکاري چې ترې ستا غمونه ډېر زيات دي
(شکيل احمد ناياب)

ع۲ دگره مار د پاسه يوسف خان شوک دے
تانه پته ده چې لغه هم غزل دے
مينه د قالبونو پروا داره نه وي
(محمد اياز غزل)

ع۳ ستوري زما د خپو ښاپونه دي
دا ټول به زه په يوه هنر را يوځا کړم
اوس د زني حال به ترې نه جوړ کړم
(اظهار الله اظهار)

په دې موقع دا صراحت هم ضروري کيږي چې
په عاليې ادب کې همدغه رنگ په مشرقي ژبو کې د
هايکو د مخلوط بحر و نو تخليق هم مخي ته راغلي دے
خو پکې د اهنکو نو سمون سم نه دے ځکه
يې يواځې په يادولو اکتفا کيږي. مثالونه يې نه شي
وراندې کولے.

دا د هائيگو د هيتي سفر يو شو پراوونه وو. خو
 خه ته چي پيننه هائيگو وييلے کيږي. هغه ددي ټولو
 هيتونو نه خائته بيل کړه وره او خونډ رنگ لري
 پيننه هائيگو متوازي الاوزان هائيگو ده چي هره
 مصرعه ي بلي سره برابر او پيه ترنم او اهنگ کيږي
 تر لے شوي وي. چونکه دي هائيگو کيږي مصرعي لنډي
 تنگي يا اوږدږي لنډږي نه هکله ي د پيننو منصفانه
 ذوق خوښوي. دا ساختياي سلسله د پيننو د موسيقي
 سره هم سل پيه سله سمه ده. او حافظه ي هم پيه
 پوره تيزي قيلوي. خودلته دا وضاحت هم ضروري
 ده چي پيننه هائيگو يواخي د دريو برابرو مصرعو
 تکرار هم نه ده. بلکه د يو خاص يو ولس سلابين
 بحر د التزام نامه ده. چي د رزميه بحر ونو دي
 ارکانو سره لږ ډير مماثلت لري. ارکان دي.
 "فاعلاتن مفاعلتن فعلن"

پيه هيتي اعتبار پيننه هائيگو د خاص يو ولس
 سلابين ردهم سره هکله او تر لې شوه. چي پري د
 پيننو هائيگو ليکونکيو خان خان ته اجتهاد او اجماع کړي
 ده. او پيه پيننو ژبه کيږي چي تر دي ساعته خميره د
 هائيگو کانو مجموعي معني ته راغلي دي غالبه او درنه
 برخه ي هم پيه دغه خاص اهنگونو کيږي وجود موند

دے۔ او بیا پرې د پښتنو اولسي ذوق پوره پوره اعتماد
هم کړے دے۔

د پښتني هايکو په دغه خاص هيت کښې چې کوي
مجموعې مخې ته راغلي دي. پکښې د بناغلي (سما عيل گوهر
”سکا“ د اظهار الله اظهار” راته غور و نو کښې ښکري
شرنگوي” ”کالږي د کل په لاس کښې خوند نه کوي“
اودا مجموعه ”ستا د خوانتي تصوير په خوب اوده دے“
دغه رنگ د بناغلي چ اکټر ديدار يو سفزي ”نسکوري لبي“
د پروفيسر نواز طائر ”خو بونه خپل کلي کښې“ د پښغلي
ناهيدي سر ”خپلو خو بونو له تعبير لټوم“ داسې د
بناغلي محمد اياز غزل د هايکو مجموعه ”د بناستونو
د صرا وريځي“ او د شكيل احمد ناياب ”پلوشې“ هم
په گوته کړې شوي بحر کښې د تخليق د مرحلونه راتپري
شوي دي۔

د هايکو په داسې هيت د پښتون قام درې طبقې
متفق دي چې پکښې مشران، خوانان او پښغلي شاملې
دي. ځکه دغې اتفاق له د اجتهاد او اجماع نامه ورکول
عين روا داري ده. او دغه خاص يوولس سيلابيزې
هايکو کافي پښتني هايکو کافي کڼل پښې بي خاړه نه دي.
په دې خاص تناظر کښې دا يو څو هايکو کافي اولولي.

ع۱۱ زرہ می تنہا کی شی لوخہ اوکری
 پوہر چي اوٹکی توریالی د وطن
 د خور د سر لوپتہ ہم خرٹوی

(شکیل احمد نایاب)

ع۱۲ یوی گوجری تہ لھکولو ویل
 تا یہ یو ورٹی سندر لاهو کری
 مور دی یہ پیو کئی اوبہ گدوی

(محمد ایاز غزل)

ع۱۳ د داسی خلقو پہ ولقہ کئی دے ژوند
 چي یہ نصیب یی د سپر لوزبکہ دہ
 خوبیا ہم یی یہ اسمان لاری توی

(ڈاکٹر دیدار یوسفزی)

ع۱۴ چا راتہ وے چي د سپر لی ورٹو کئی
 لھغہ تر لری گرتی ساکو پی
 حکہ پتھی کئی می شرسم اوکڑل

(اسماعیل گوھر)

ع۱۵ د لھپتال لھغہ منجوسہ گری
 می نہ لھسبزی چي تا ماتہ اووی
 ”خپل خان می بایلو تہ می اوکٹی“

(پروفیسر محمد نواز طائر)

ع۶: دا خندا کانی ئی فریب وی لهی
 دَ وخت مچنه کینی دل کپنی مدام
 دَ ادم زویه ماته سپک مه کوره
 (ناھید سحر)

ع۷: لوخی چی کچن کینی گنده پاتی شی
 راشی په ژبه ئی صفا ستره کپی
 زما دَ بِنی نه پشو پاکه ده
 (ظفر خان ظفر)

ع۸: دَ محبت له عظمتونو نه زار
 چی دَ زامنو ئی ورونه جوړ شی
 میاندي په سین سر گدا کانی کوی
 (اظهار الله اظهار)

ع۹: په شرق دی اولگی رسمونه دَ بنار
 چی دَ کمری کرکی می بېرته کوله
 ما دَ هوسی کت کینی مېلو اولیده
 (اظهار الله اظهار)

بهر حال دغه خاص هیت کینی دننه هم حتی
 تجربی په نظر راجی - پورتنی واره مثالونه دَ معری
 هایکوکانو په زمره کینی راجی - خو په دغه
 معلوم چوکات او هیت کینی متقی هایکوکانی هم لیکل
 شوی دی - چی په دری مصرعو کینی ئی ترتیب اوږی

را اوري يا وړاندي ورسټو کښي. د مثال په طور
 داسې يو ولس سېلابيزي مساوي الاوزان هايکوکافي
 شته چې وړمبني دوه مصرعې يې په قافيه کښي تړلې
 شوي دي. او اخري مصرعه ورسره په اهنک کښي
 برابره وي خو معرّي وي. دغه رنگ اولني او
 اخري مصرعه د قافيو په اهنکو نو کښي راټوله
 وي. ولي دويمه يا منځنۍ مصرعه د قافيه نه
 ازاده وي يا اخري دوه مصرعې د قافيو په لړۍ کښي
 سللې شوې وي. او اولني ددغي قدغن نه خلاصه
 وي. داسې مثالونه هم شته چې درې واړه مصرعې
 پکښي هم قافيه او هم ردیف وي. خو کومه يې ساختگي
 چې په معرّي شکل کښي موندل شي. عموماً ترې دا
 نور واړه صورتونه په خه نه خه حوالې سره
 عاري وي. بهر کيف دلته د وضاحتي ترتيب سره
 سې هايکوکافي را نقل کښي.

”مثالونه“

۱ ارمان په غښ کښي د ارمان ورک شولو

مانه د لاس کړښو کښي هان ورک شولو

د زړه درزاد پسي اوس لاړ چرته شم

(اظهار الله اظهار)

ع۲: ما پکڻي عڪس د لپونتوب اوليدو
 په سوچ کڻي درکه شوه د ژوند ائينه
 زه چي بيدار شومه، ما خوب اوليدو
 (اظهار الله اظهار)

ع۳: دسترگو تور دي د غزل مطلع کرم
 داسي راتول راتول تقسيم شومه زه
 لکه د کاني په مينج نيم شومه زه
 (")

ع۴: دوخت رفتار لا اودرولے شي شوک
 داسي په وړاندي زمانه لاره شي
 چي ائينه دانه وانه لاره شي
 (")

ع۵: زنجير موکے، موکي زنجير اوخوره
 تعبير مي خوب، خوب مي تعبير اوخوره
 نن دي وينورانده تصوير اوخوره
 (")

دا حقيقت دے چي ليک د تخليق په پيمانہ خپل
 اعتبار اونه بايلي نوبيا ي د هيت د وجود او ثبوت
 د پاره د هيت خارجي دليل جواز نه راميد کږي
 خو دکا هر پستو نظر لندنگ وي. او د هر خه
 د پاره يوه ټاکلي شوي پيمانہ او فرم غواړي. او په

دغه فریم کٺي ٿوند او فن دواڙه بند ديوان ۾ ليدل
 غواري - دا خبره حڪه او ڪرڻ شوه ۷ ۾ ڏ ڇينو
 جامد ذهنون او رجعت خونون ڪو عناصر و دا خيال
 دے ڪٺي ۾ ھاڻي ڪو ڪه ڏ ۵ - ۷ - ۵ ۶ ۵ او ولس سلاڀن
 ترتيب اونھ ليڪل شي - نو هغه به بني ھاڻي ڪو ڪو ٺھ
 وي . او حال دا دے ۾ ڏاسي نارو اقد غونھ جا پانين
 ھم ڏ تخليق ڏ فطرت ۶ لاره ڪٺي خنڊ ڪٺي - نو بيا
 آخر ۶ دوي ڏ او ولسو سلايو تو جيه جيه او
 ڇ ڇ ڇ ڇ ڇ پيرين وڻي ناست دي . او ڪه ڇري ۶ ۶
 دغه ترتيب ڪٺي ٺھ معياري شاعري ڪڍلھ نو بيا ھم
 يوه خبره وه خوداسي ھم ٺھ دي شوي - ددغي
 ھيت خونون ڪي شاعري ٺھ ڪوي بلڪه ناست وي خيلي
 گوٽي شمري او ڄان تھ ٺھي او اوڀر دي مصرعي
 رايادوي او ۶ لاس ڪٺي ڏ لفظون خوبدي وڻي او
 خويون ڪي ڪبانو رانيون بي ھاڻي ڪٺي ڪٺي
 وختونھ ضائع ڪوي - ڪٺي ۾ ڏي ٺولھ سلسلھ ڪٺي
 آورد ۶ آمد غلبه وي .

سوال دا رامپدا ڪٺي ۾ ۶ ۶ ۶ دغه پراي ڪٺي
 ڇھ مٺي تھ راغلي دي - ڏ شعر ۶ ۶ ۶ ٺھ مانھ ڇھ مقام ۾
 لري او ڪه ٺھ دا ٺول دغبر فطري اوازون يو فریب
 او رياضي پيشه ده -

دا حقيقت دے ڪه جاپاني هائيڪو پڻتو ته راڻي نو
 ڊپنتو ڊود دستور ڊ لائڊي به ڊي هيٺ ، ساخت
 او معيارون او پيمانو ڪڻي لازمي بدلون راڻي . ڪه
 ڇي جاپاني ڙيه ڊ خپل مجموعي مزاج او صوفي نحوي
 او صوتياتي جو پڻت پاه اعتبار هم ڊپنتو ڙي سره
 اڀيڪه نه ڊري او س ڪه پڻتانه هائيڪو تخليق ڪوي نو
 پاه هيٺ ڪڻي به ڊي ڊپنتو ڙي او ڊپنتون قام ڊ
 معروضي حالاتو پاه تناظر ڪڻي ڪي او زياته خامخا
 راوي . ڪه ڪه پاه اساليسو ڪڻي دغه بدلون رانسي
 نو بيا دا ٿوله سلسله هسي يوه لوبه ٿوقه شي ڪه
 نو داسي عناصر و له پڪار ڊي ڇي ڊ نور و ڊناپوهي ڊ
 فڪر نه زيات ڊ خپل مرسپن او مرغين ذوق جاج
 و اخلي او ڊپنتي هائيڪو ڊ تحريڪ مڃي له ڊي نه راڻي
 ڪڻي نو ڊ غور ڪونو پاه ڊي سمندر ڪڻي به لڪه
 ڊ گنگڙي لاهوشي .

ڪڻي ليڪونڪي ڇي پڪڻي بناغلي اسير منگل ، بناغلي
 اباسين يوسفزي ، بناغلي روبان يوسفزي ، بناغلي
 غازي سيال ، پروفيسر محمد نواز طائر او رحمت شاه
 سائل پاه اولني قطار ڪڻي پاه نظر راڻي . پاه ڊي بحث
 ڪڻي هم لوستونڪي تهر باسي ڪڻي ڇي هائيڪو ڊ جاپان
 نه نه ڊه راغلي بلڪه پاه پڻتو ڪڻي ڊ ڪاڪري غاري پاه

شکل کڻي وڙاندي نه موجوده وه. دا خبره غير
 تحقيقي، غير منطقي او غير اصولي ده. غير تحقيقي به
 دي ده جي مون سره ڏکاکري غاري ڏ ارتقاء لهن
 معلوم تاريخ نسته. فقط ڏيوڻو خورو ورو وراستو
 اوگرو ورو نمونو به لاس راتل ددي خبري دليل
 بنجي نهي ڪڍي. گني جي هائيگو به ڏکاکري غاري
 نه راز ٻڌي وي. داستايلي بناغلي خودومره پوري
 وائي جي ڏجاپان هائيگو هم ڏڀنتو ڏکاکري غاري نه
 راپدا شوي ده. ڪمال دے ڏهائيگو ڏ صنف يو معلوم
 تاريخ دي جي ٿولي دنيا ته بڪاره دے. او به پوره
 تواتر سره ڏ ابتداء نه راواخله تر دي دمه پوري
 رارسيدلے دے. او حال دا دے جي ڀنتو ادبيانو لا
 تر اوسه دا هم نه دي پڙند لي جي ڏکاکري غاري ٿه
 ساخت، ٿه تاريخ او ٿه ٿه هيتونه دي. او ڏ
 کومو خاص موضوعاتو احاطه ڪوي يا به ڪلاسيڪي
 شاعرانو کڻي دا ڇا، ڇا تخليق ڪري ده. او دا هم جي
 ڪاکري غاره او هائيگو به هنري او هيتي حوالو ڏ
 يو بل نه به ٿومره فاصله دي. ڪه چري دا دويي
 شي گني جي داد هائيگو اضافي ڪنٽريبيوشن دے. جي
 به ڀنتو کڻي ئي ”ڪاکري غاري“ را او وڙتلي نو بي
 ٿا به به نه وي. گني جي ڀنتي هائيگو ڀنتانه ڏ

خپل ماضي د ورکو نندارو تماشو ته راپارولې دي -
 (اوداهم د هاييکو کمال دے چي پښتانه ئي يو واري بيا
 په تپه مين کړل) -
 د "هاييکو" او "کاکري غاري" رايو خاڼو کولو
 دعوي غېر منطقي په دي حواله ده چي "کاکري غاري"
 خاڼه ادبي صنف نه دے - بلکه د اولسي لوبو پوقو
 دونهرو ، ارونو اود لفظي او ذهني کړتېونو حيثيت
 لري - بل ئي رواح دومره کم پاتي شوے دے چي اکثر
 پښتانه پرې په خپله هم د سره نه رسي - د سوچ
 مقام دے چي په کومو داوونو پيچونو کښي پښتانه
 په خپله تېرو ئي - نو جاپانيان به ترې نه اخر
 څنگه اثر واخلي او بيا به ورله لا د يو ادبي صنف
 مقام هم ورکوي - حقيقتا دا دے چي د جاپان اود
 پښتو ادبي تاريخ داسي لښځه ثبوت هم نه لري چي
 گڼي دغي مفروضي ته پرې تقويت ور اورسي - اوس
 که چرې جاپانيانو د پښتو ادب نه خه استفاده کول
 هم غوختل نو د پښتو ژبي نور معلوم صنفونه نه
 وو چي د کاکري غاري غوندي مجهول څيزونو پورې
 به اختل - دي لږ کښي د قلندر مومند صبا راي د
 چي پښتو ليکونکيو له نه دي پکار چي د هر راتلونکي ادبي
 صنف چرې دي په پښتون ثقافت کښي د کتلو ضد

اوکري - خاص کر چي لھنجي قرينه پري هم شهادت نه کوي -

د "کاکري غاري" او "هاينکو" د اتصال او يووالي دا دعويٰ اصولي پيه دي ده چي د "کاکري غاري" او هاينکو تر منجه دومره ظاهري، باطني، لفظي، معنوي، منطقي هيٽي، شعري، خارجي او داخلي لري والے پروت دے. چي د دواړو رايو هائے کولو عمل د جهل مرکب پيه دربره کني راجي اوس که د ذوق خاوندان د هاينکو هيٽي ادلون بدلون ته يو نظر هم وراوگرځوي نو ددغو ياد بناغليو د راجوري کري شوي دراجي دراپ سين به پيه خپلو سترگو اوويئي -

اوبيا پيه تيره تيره بناغلي رحمت شاه سائل پيه دي حواله دومره خطرناک حد ته رسېدله دے چي د سياق اوسباق نه يو خوا ته د پښتو د ميسري شاعري د خزانې نه د دريو دريو مصرعو خود ساخته اکايي جوړوي - او د هاينکو عنوان ورله وړکوي که د بناغلي وس اورسېده نو د پښتو د کلهي شاعري نه به د خه وړاندي ورسټو د مصرعو پيه خارجولو او پيه خه ضروري تحريفونو او اصنافو هاينکو کافي راجوري کري - دا رښتيا دي چي چرته هم د علي او ادبي تحقيقي لاري بندي وي - نو بيا هم داسي ناروا او ناشوني کيږي

خو شڪر وِستل پڪار دي. چي پڻتانه اوس په چا هم
 په پتو سترگو باور نه کوي. ساڻل صاحب ته دي
 معلومه وي چي هائيگوڻه د گنجي لپوني مينه هم
 نه ده چي هر کس او ناکس به پکڻي دخيلي برخي
 تر لاسه کولو خوبونه ويني.

بهر کيف د ظاهري هيت نه يو خوا ته هائيگو
 يو داخلي صنف هم دے چي د لسو ژوند او د ژوند
 لسجي د جمال د احساس د لاندي په ژورو تخليقي تجربو
 کڻي رانگارِي. دا صنف د بڻکاره وضاحتونو نه خائنه
 يو بيله د رازونو لار را اوباسي. لکه د غزل د صنف
 هائيگو هم د رمزيٽ، اخفاء، اشارو، کنايو او استعارو
 په ژيه خيل پيغام يل ته ورسوي. دا صنف دخيل
 ورک داخل نه د انکشاف ساعتونه رازين وي. او د
 موجود نه زيات محسوس ته پام ورگرځوي. دا
 رښتيا دي چي هائيگو يو ادبي صنف دے خو هائيگو د
 يو سپڻلي تهذيب او کوټلي تمدن نامه هم ده.
 هائيگو د رنگونو او تصويرونو هنر دے. خو د
 ژوندي تصويرونو هنر چي خائنه د جهان خواره
 عکسونه راستنوي گني چي هائيگو د متحرکو تصويرونو
 خاموشه ژيه ده او د ژبي د خاموشيو گويان انځور دے.
 د هائيگوگانو رانه تصويرونه که مونږ له څه

جوابونه را کوي اوڅه رازونه راته وايي نود
 شونډو په سر راته څه سوالونه او ټپوسونه
 هم کوي. هائيکو د تاش يو غورځنگ هم نه دے بلکه
 د يوې زورورې تخليقي لمسي او باطني تجربي يوبتاسه
 او هنري اظهار دے. دلته لمسي تصويرونه کېږي او
 بيا دغه تصويرونه د نسلونو په تاريخ د انسان
 په نفياتي او د موسمو تو په بدلون رابدلون او
 د تهذيبونو د زمانو په ټيټ او لهک کېږي ورکېږي
 او ښکاره کېږي، ډوبېږي او رابرخپه کېږي او
 د انسان ذات او کاستات ترمنځه فاصلي په مينه
 مينه او باسي. معاشره په خپلو کړو وړو او خدوخال
 کېږي په هنر هنر راښکاره کوي.

ددې نه اگاهو چې د هائيکو په موضوعا سرسري
 خبرې او کړې شي لوستونکو ته د مغربي او مشرقي
 ژبو د ځينو هائيکوگانو ترجمې په دې غرض ور
 وړاندې کېږي چې يو خو ورته د هائيکو د افاتي
 تخليقي اندازه اولگي او بل په دې وسيله د مختلف قامونو
 د سوچ د انداز نه هم خبر شي. دغه رنگ د هائيکو
 په مختلفو ژبو اثر او د مختلفو ژبو د هائيکو په ساخت
 او موضوع د غور زېږدي اشاراتو لپره ډېره اندازه ورته
 هم اوشي او بيا د پښتو ژبې د فراختيا، مېلمستيا، اظهاري

قوت او جوهر پسته ورته هم او لکي او دغه رنگ په
 دي بهانه د دنيا د نورو ژبو او پښتو ژبي د هايکوکا
 نه تقابلي عکسونه هم دوي ته را وړاندې شي او
 دا شعور ورته حاصل شي چې د پښتو هايکو ساخت او
 هيت ولي د دنيا د نورو ژبو نه ځانته او بدل د
 يا دغه رنگ پکار دي.

د انگرېزي هايکوکانو د پښتو ترجمې

۱

The baby ته دې ماشوم چې ته نه گوري چې
 sucking his Thumb څو مړه په مينه کله گوته روي
 Moon gazes سپينه سپوږمې چې ديد نو نه کوي
 (Tom clausen)

۲

First snow د موسم واوره وړېدل شروع شو
 gathers د انغري نه گڼر چاپېره گوره
 all in نن د يارانو محفل ښه گرم د
 (Barbara Ressler)

۳۰

۳۱

In a swing اچي په تال باندي جوته او خوري او
 The widening eye بياراته او خاندي دشو نږو په سر
 of the smile ډک د موجونو سمندر شمه زه
 (John Thompson)

د فرانسيسي د يوې هايكو ترجمه

۳۲

vent dérangé, هواته او کوره پاکله شوله
 on dance at'orage د طوفانونو په اوږو الوخي
 e' est nuageet dobatā ستا لويته او د اسمان وړيخي

د عربي ژبې هايکو کافي او ترجمې

۳۳

د روغ دي ټولي د دنيا دا ويري
 که ډي رښتيا د کائنات اوليدل
 دلته لويي ټوله الله لره ده
 کذب کل الخوف کذب
 الحق الحق في المعالم
 الله اکبر الله اکبر

(مترجم پروفيسر عظيمه جليل عرب)

ع۶

چرتاه چي حُماه راتاه وړاندي ته ئي
 په بهره لاره هر کو ټپير قسم دے
 د الله هو يو هنکامه جوړه ده
 في كل مكان انت يا رب
 اي زمان اي مكان
 يزوي الصوت الله هو

(مترجم پروفيسر عطيه خليل عرب)

د فارسي ژبې هايکوگانې او ترجيې

ع۷

اوښکې مې کې کې او س توښېږي	گره کم کم است
بلا موده او شوه زما دننه	از زمانه يا در دل
د يو موسم حکمراني جوړه ده	یک رنگ موسم است

ع۸

داني باران د پشکال داسې وو	باران امسال
د اونو پانې زعفراني شوي ټولي	زرد پريده برگ دل
او ديوالونه مې دکور راشنه شو	سبز شد ديوار

دسندهی های کوفی او ترجمی

۹

غرونو ته او کوره لشی غبنه کوی
خوچی ازار ورپی شوکے نو
اوس دپیرو عذاب انسان دل کوی
گم صم تیا کُصار
ما کُن کی پیتر صین پیا
صد بن جا ازار
(اقبال حیدر)

۱۰

لھی نه خان له تندی اوژنی ته
ورپی لبغوندی لپون خو اوکړه
نود او بوچینه هم دله کبی ده
یاتی جا جهرتا
گولٹ سان ملی ویندا
منان مرو پیا سا
(اقبال حیدر)

د بلوچی های کوفی او ترجمی

۱۱

دا زپه می لھی بی قرار دے کبی
دهر موسم په ژبه دا نغمه ده
دمتزلونو سپوری لری نه دی
بے قرار انت دل
موسم انت و دارانی
دورنه لت منزل
(پروفیسر غنی پرواز)

۳۳

۱۲

زہُ ہم دَمینی دَ احساسِ قیدیِ ہم ہرے ہنریک آن
رالہ کہ غم کہ خوشحالی را کوی دردِ بخشیت کہ دشی
ہرچہ چی غواری دَ جانانِ خوبندہ یاریہ کو لیگ انت
(ڈاکٹر علی دوست بلوچ)

دَ پنجابی ہائیکو کافی او ترجمہ

۱۳

پر پردہ دَ سپور و تماشہ نہ کوم
زہُ دَ ختلی نمر رنہ تہ و لی
دومرہ دَ لاندی نہ نظر او کومہ
ڈھلے سائے دے دل میں کیوں تکی
میں بلندی ساں اینواں کیہہ وہندی
میں تے یا نن ساں چڑھے سورج دی

۱۴

خلقوتہ تکی دَ وفا زوتوم
اوس کہ زما نہ ہم جفا او شولہ
خُان لہ بہ یو چہ دودہ سزا و رکوم
میں سبق دینی آن وفا واں را
میتھوں ہے بے وفا فی ہو جاوے
دونی ملنی این فرسزا مینوں

ددي مثالونو په رڼا کېنې يقيناً چې د ژبو د تهذيب
 فرق به په لوستونکيو منکشف شوه وي. او دا
 اندازه به ورته هم لگېدلې وي چې د دنيا ثقافتونه
 په کوم نقطه رايو هائے کېږي او په کوم پړاو
 بيلېږي.

بي حايه به نه وي که د جاپان د ځينو نمانده
 هايکو نگارانو د يو څو هايکو کاتو ترجمې هم په دې
 مرحله رانقل کړې شي چې لوستونکيو ته دا شعور هم
 حاصل شي چې د جاپان زمکه او پښتنه خاوره خپلو
 کېنې څومره ثقافتي فاصلي او جذباتي اړيکي لري.

ع ۱۵: اوبه په غځه رابېداري شولې

نن چې ناسايه يو اوده تلو ته

يو د چيندځي چې ټوپا او هه

(باشو)

ع ۱۶: څومره بي کچه زړه راښکون دېکېنې

دا د دوو غرونو منځ کېنې لاره چې ده

د بېنفتي کلونه خاندې پکېنې

(باشو)

ع ۱۷: بڼي ورک ورک وومه يواځې وومه

چې مې يو اوجه ښانکه ماته کړله

د زړه د خلاصه مې ژرېلې دي نن

(شکي)

۱۸ع دَ خاموشی را خور جاو دَ پکڻي
دَ چيند خانو اوازونه واوره
يو الله هو او الله هو دَ پکڻي
(بوسون)

۱۹ع که دَ ما بنام تياره خوره شي نوخه
ا نرگسي سترگي جي اورا ونيسي
دَ زرّه پيه لارکڻي جي ديوي بلي شي
(بوسون)

۲۰ع ته دَ مارغانو وپنا واوره کنه
واڻي جهاز هو اکڻي پورته شي او
خيلو وزروله رپا نه ورکوي
(يا ماگو جي)

۲۱ع ورخه زمونڙه پيه سراور وروي
دَ شي مووڙني حارثي دَ فراق
پيه کومه لاره باندي تگ اوکري ٿوڪ
(سانتوڪا)

۲۲ع ماسره مل زما خوبونو کڻي ده
سترگي جي پتي کيم بشڪاره ئي وينم
هغه زما نه جدا شوي نه ده
(سانتوڪا)

۱۲۳ع واوره 'هوا او د باران شرقا وے

د جدایی یہ دی موسم کبھی راشہ

چی قافلہ سرہ ملگری شو مونز

(اِسّا)

۱۲۴ع اُف دا سین بڑیرے بودا اووینہ لب

چی سروھلے یر وھلے کگری

یہ ادیرہ کبھی تری نہ لدر ورکہ دہ

(اِسّا)

کدے شی چی ختی د وھم رنخوران دا ھم وائی چی
 دانمونی ھسی بی خایہ راورے شوی دی . خوربتیا
 خبرہ دادہ چی یہ دی حوالہ پنتا نہ لوستونکی یہ
 ورمبھی خُل د ھایکو عالی تھذیب سرہ پیرنندگلو
 ترلاسه کوی . او بیایہ دی پیر ایی کبھی لوستونکو
 تہ دا ھم خودے شوی دی چی ھایکو خومرہ سنجیدہ
 تخلیق دے او د خومرہ تخلیقی زارہ چاودون غوبتونکے
 دے .

پاتی شوه دا خبرہ چی ھایکو د کومو موضوعا تو
 احاطہ کوی . نو ددی خبری بیکارہ جواب خودا دے
 چی دایو ادبی صنف دے او د ادب موضوع ژوند
 سرہ تری وارہ موضوعات وی . خکہ نو یہ ھایکو د
 موضوعاتوقدغن نکول بھنی ناروا کار دے خو چونکہ

هایکو د هیتی ارتقاء سره سره د موضوعاتی ارتقاء نه هم را تیره شوی ده نو باید چې سرسری ذکر ئی اوشی. د هایکو د هیتی تبدیلیو په شان د هایکو د موضوعاتی تنوعاتو اصل مرکز هم جاپان د حکه نو دغه وخت دپاره سپوری خپل اصل ته ورگرځولی کېږي -

د هایکو د موجد او بانی "باشو" رای ده
 "د هایکو تخلیق کېږي د ماشومانو قطري
 روح ته نظر ورستونول پکار دي"

باشو د فطرت او د انسان ترمنځه رابطه د هایکو موضوع جوړه کړه او بیا ئی په یوه ننداره کېږي د کتو نندارو او تماشو سپوری هم په گډا کړل. لنډه دا چې باشو هایکو د فطرت رازداره او گرځوله -

"مسا او کاشیکي" چې د باشو معاصر وو د خپلو لسو فلسفیانو شاگردانو په مرسته د هایکو موضوع ذاتی و صائفو او شخصی انفرادیت سره او تپله او د هایکو د تخلیق سترگی ئی د انسان د داخل پت پتو نو ته ور ستی کړی خو دا سلسله ورستو د لفظونو یو ځنګل کېږي بدله شوه چې معنی به پکښې ور کېدې. حکه خو "بسو" د دې رجحان غندنه او کړه. او باشو ته ئی د ورستېدلو بکاره اعلان او کړو -

”بایاشی ایسا“ دهایکو تخلیق د زبخیلی طبعی
 اود ورو ورو وچ و سو مارغانو حنا ورو د دردی دلی
 اورنجدلی ژوند د اظهار سره اوترو لو -
 اوبیا د جاپان د جدید هایکو لیکونکیو سرخپل
 ”سی، شی، ماما گوجی“ د هایکو د تخلیق خوره جولی
 کنبی د فطرت د تماشو سره سره د کائنات د تکوینی
 نظام رازونه او سماجی پېښو اسباب هم را ونغښتل -
 بهر کيف د موضوعاتو د تنوع باوجود دی ټولو
 هایکو لیکونکو کنبی فطرت او د فطرت متعلقات شریک
 قدر او موضوع وه - خو په جاپان کنبی د هایکو
 لیکونکیو یو داسی ډله هم پیدا شوه چې د فطرت او
 د فطرت سره تړلی عناصر او عوامل یی رد کول شروع
 کړل او د هایکو په تخلیق کنبی یی ددغی خیز ونو نفي
 او کړه - د دوی په خیال تېری لسی او د فطرت د
 موسمونو بدلېدل رایدلېدل په ذهن کنبی د ماضي
 د جاگیر دارانه سوچ عکسونه ورننه باسی ولې بیا هم
 د جاپان زیات تره هایکو نگارانو د فطرت غښه
 کنبی د خوب لیدلو عادت پری نخودلو -

د دې اختلاف په شا د تخلیق د آزاد عمل (Free
 imaginative creativity) او د تخلیقي انضباط
 (serious artistic discipline) د متقابلو

عملونو انگاري صفا اور بدلے شي .

ترخو جي دڙينتي هائيڪو د موضوعاتو تعلق د
 نو ڀيننه هائيڪو په دي لڙ کني په خان لهڻي قدغن
 نه ڀري . هاغه ٻولي هلي خلي جي دڙينتي د ژوند
 تصوير ترينه سازين . دا ئي په خان کني خايوي .
 البته اخلاقي قدرونه دڙينو د لاندې نه راوي
 دڙينتي هائيڪو پير ايه چاله هم دا بلنه نه ورکوي
 جي راشه په ما کني د خيلو سفلي او حيواني خواهشا تو
 لٿون اوکړه . يا په ما کني د خيل جنس زده ژوند
 او خٽکلي مزاج ننداري اوگوره اوس که شوک داسي
 کوي نو هغه پوهي شه او دهغه خدائے .

زه دلته يو واري بيا ددي خيال اعاده کوم جي
 ڀيننه هائيڪو کوم اجتماعي عمل او اجتهادي بصيرت
 رازين ولي ده بايد جي رعايت او لحاظ ئي اوساتلے شي .
 مطلب دا هم نه دے جي د تجربيو سفر دي په خائے
 اودرڀي . ولي ترخو جي په هائيڪو کني نوي کاميابه
 او معقول هيٽي تجريه نه وي شوي . نو د بي
 خايه اختلاف سنگر پر خودل عين روا داري ده . او
 بيا هسي هم د يوي کاميابي تجربي بي خانه غندنه
 رڻي ته نقصان ورسوي .

د موجوده ڀينتي هائيڪو کټه دا هم ده جي خيل

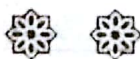
خان او خوله جامه ئي د پښتنو د ثقافت په رنگونو
 پياوړه کړې ده. د داسې هايکو راڼگ د پښتو ژبې د
 اوازونو، سېلابونو او انگازو گټورې لحنې دي. پښتانه
 هايکو نه يواځې د فطرت هنداره ده بلکه د فطرت
 او روايت د اختلاط نه د رازېږېدو نکو مظاهرو په
 ملا سورلي هم خورې لگيا ده. پښتانه هايکو د فطرت
 او روايت په گټه پېر ونو پښه نيو له د ژوند تر نږدې
 لحنې رانيسې او نوې تنظيمي او هنري ماه پکښې
 ورپوځي. دغه رنگ خان له د مخ سره راټولوي.
 بايد چې پښتانه هايکو ليکونکي د چاپېره ماحول
 سره سره خپلې تخليقي چينې او د خان دنده رښتيا
 په پوره هنري پوستوالي او روانۍ سره رايوځانې
 کړي او د عظمت او رفعت نه هېرېدونکې ترانې او
 سندري ترې نه را اوزېږوي. يقيناً چې هم داسې به
 کېږي.

په ډېر درناوي
 اظهار الله اظهار
 لکچر اردو شانگه اسلاميه کالج
 پېښور يونيورسټي
 نېټه: ۰۱/۲۱/۶/۲۰۲۲

حوالے

- ۱- اظہار اللہ اظہار راتہ غور و نوکنی بنگری شرنکوی
- ۲- اظہار اللہ اظہار کانی دکھل پانہ لاس کینی خونندہ کوی
- ۳- اسمعیل گوهر مسکا
- ۴- دیدار یوسفز، جاکٹر نسکوری لپی
- ۵- سہیل احمد "مدیر" ہائیکوانترنیشنل (اقبال حیدر نمبر)
- ۶- شکیل احمد تآباب "پلوٹی" غیر مطبوعہ
- ۷- ناہید سحر خیلو خوبونولہ تعبیر لپوم
- ۸- نواز طائر، پروقیس خوبونہ خیل کلی کینی
- ۹- محمد ایاز غزل دیناستونود صحر اور لپی (غیر مطبوعہ)

لوي مي داده چي بنده يمه ستا
بريت اخر اووايه په خه تا و كومه
چي يوه ساه مي هم اختيار كني نه ده

د اخري رسول امت كني يمه
اوس خوزما او د جنت تر مېنجه
بېني قسم دے فاصلي نشته دے

خوک په زما له حاله څه شي خبر
يونو ډاغ ې په لمن پر پوته
چې دکلاب څانگه کښې گل ښکاره شو

زه د چا ملاسته غوا هم نه پاسوم
شیرینې ځکه ستا د چم لېونې
ما په ازغو پاندي راکاږي مدام

مخې دې د وړانې اښې غوندي دے
ښه به وي دا چې درته گورمه نه
څو به دځان سره په جنگ اخته یم

د زلفو سپورو ته ې خوب کولو
چې د ښې ژړا راياده شوله
په سره غرمه ترينه راپاسېدمه

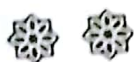

د اسمانونو ورته سرخکته وي
کله به کرم د صحبت، چرته چې
د رېدل پاتېلی د غر سينه پرېکوي

خومره شرمېښي د ښانست مېرمنه
ورته چې کورم په نظر د ميني
راند د خور او بوکني خان غوپه کړي

بِی روزگاری سِجی می چِکی اولیدی
ویدل یی گرانه یا با غم مه کوه
بیا به تافیانو پی نه رارمه

شیرینی ژوند د شوگیر و نامه ده
خپله خوانی دی چرته خاوری نه کپی
د زور دیوال سپوری ته خوب مه کوه

رب دی اباد کپی خپل کورونه په دوی
خویو ژور سوچ کبی را کبر شمه زه
بغلی سِجی مانده اتوگراف اخلی

ا لپونى سره به اوس خه كوم
وايى كه شل ودونه هم اوکړې ته
نوزه به يم ستايو و شمه بنخه

زه چې ترې لږ هم لري کپنمه نو
راپسي ژاړې د گودر غاړه کښې
ما د کنگا په اوبو اولامبوي

په يو غورځنگ سره اسمان ته رسې
وه لپونى پېغلي په خود کښې اوسه
تا لا د زمکې تل ليدلې نه دے

پہ زبہ کبھی وایم داسی مر بنہ مہ
چی می دسیند جی تر لری یوسی
دنکہ غری ی نوره ہم پورہ شی

زبہ پہ یوہ خندا لبہ داسی شی
نکہ د اورپی د غری له تاوہ
د بنار پاخہ کورونہ اور اخلی

مینہ پہ خان گوالہی نہ رد کوی
تا یانندی خنکہ اعتبار اوکرمہ
تہ خود ہر پیغورہ تہنتہ کوی

تہ د سپر لو کاروان تہ لارمہ نیسہ
پہ شا ستانہ کپہ نظرونہ د بنکار
حہ کور تہ حہ! چرتہ سرتورہ نشی

اوبنکی چی ستاستر گو کبني اوچی شی نو
دشی تیارہ می اندیننی زیاتی کری
د اسمان ستوری رانہ لار بدلوی

درسره حقی شری نہ کومہ
حہ ستا د خپ نہ می توبہ شیرینی
خو راشہ اوس دی رانہ سپی کوری کپہ

پکار مونه دي د فريب رنگونه
د سپرلي باده خيله لاره نيسه
هسي په موبن پوري خندامه کوه

مينه په هر موسم کښي خوند نه کوي
په سره غرمه له کوره مه را اوځه
د پشکال تاو دي ميراته نه کړي

ستا د قامت سوچ مي شمله هسکه کړي
چي بازارونو کښي د بنار جينکي
د سنډلونو په زور قد لويوي

۵.

ستا د ژړا ارمان دي اورژي نو
دغه يو شو شاغكي باران شيريني
ددي وطن د زمكي تاو زياتوي

د سمندر سفر رايا د كره كنه
رانه چاپېره طوفانونه وو خو
د ډوبېدو راسره ويره نه وه

كور كښې د سپر اوږو درك نه لگي
خو هان د لپچانه هم كم نه گڼم
د وخت درې خميره لگي زما

ما درتہ وے مسافری مہ کوه
لا پرو د سر سپورے دی نعم خاوری شو
د کوردالان دی پر پوتی او خورو

د یوی پیغلی دایری می لوسته
ورتہ حیران شوم، مایوه لحظه کنی
گنی بریندی فرینتی اولیدی

درد لا د او بنکو لاریدی نه ده
وژنی پچی مونن د خیل وجود تاوونہ
لا پیشکال بارانی شوه نه ده

دَ پي وِسي داسْتان لائِخْم نَه دَے
سْتا اوارَه خورِي وِري زلفِي هَم
دَچا مزدورِ پَه سِر وِري نَه شوي

خَنگه مَرَه شِي دَ نسلونو لويَه
لهر خاهُ بِنه دَ پَر تپَر دِي خو غم دغه دَے
ز موبن نَه سترِ کِي راپر بوجِي هسي

دَحاسد انوشميرِ مِي زيات دَے بلا
دردِ چِي سبوا شِي نو پَه نيمه شيدِ کِنِي
ستوري راپاس پِنِي اتن وِاچوي

زغلمه حُم دَ پلوشو په اوږو
زه ددي خاورې سره مينه لرم
خو د اسمان فکر مې هم کومه

بنگري دي مات دانه وانه پراته دي
له تانه زار، راسره ضد مه کوه
پرېږده چې فکر د روزگار اوکومه

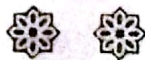

زموږ د کلي بي اسروحه شولئ
کور ته په رسوکنه لارکني به مرو
هيوې پرېفک دے اوکچه لاره ده

ستي دي نڪري د خواني تا وونه
د پيه جي ٻنڪل دي ڪرم خوشه اوڪر مه
سڪرو ٽي نه بدمه په شو نڀو دڪل

خو اني منم له موره ڪمه نه وي
خو ڪه زما په ڪور ڪني ڪوٽي وڻي
هسي به ژوند دخيلي لور خاوري ڪري

ساه راڪني نشاه خو خبري ڪو
لڪه په زول ڪني جي بجلي لار ڇي
او د پڪو پري ٿا وڀري هسي

شیرینی وایه که زما په لیدو
د زړه درزاه دی سپو شوې نه وې
تو بیا داستا غوږونه سره ولې دي

د مینې کومه سلسله یاده کړم
د تیلی فون تلی چې اوغږ بڼې
وېم که څوک ماله په مری غلې شو

خو ایده د مینې راپېر زو کړه هله
چې ستا باناه برنډ شي شیرینی زما
نو کپر چاپېر توري چې والوئي

ورک مې له حُانہ حادثي کپري د ژوند
داسې مې هېر شي د بناست يادونه
نکه چي اور د مخي گوناه وړانه کپري

پينگلي حواني دې 'د سپر لي موسم دے
ستر کي چي واروي راکوري په شا
اسمان کبني پرق شي د ياران شبيه شي

فطرت بناست هم د انسان زياتوي
چاپيره او خاندني کلونه د رنگ
د ريل پاتلي چي د غر زړه کبني اوي

دانه چي زه ئي ونگيني نه وينم
خود فطرت خنكل وحشي داسي دے
چي شرمخانو له پناه وركوي

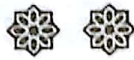

د خداے رحمت هم امتحان دي گني
چا کيني هم مينه ورورولي نشته دے
دا د چيني اوبه چي کوم پله ئي

خداے شته مدام د ژوند مندري وایم
زه د بنسني چا سره نه کومه
ما د خوږي چيني اوبه شکلي دي

دا معجزه دُ هبت اووینه
چی دُ درد خریکه په آسمان خوری
دُ اور خری دُ باران خاشکی شی

سپلا ب چی راوری دُ کلونو خاشکی
دُ خوشبویو قافله لوټ شوله جوړ
اوس به دُ کوم تصویر په ډاډ ژوندي یو

دُ نظرونو تماشی اوخوری
دُ ارمانونو می دنیا وراښده
تا دُ رنگونو لوکی راښوی

اک یو تصویر زما پد سترگو کبھی دے
مالہ بہ ٹوک دُخوب تعبیر راکوی
باران و رہنئی او فصلونہ سوزی

ددی وطن فضا سپرہ دومرہ دہ
بخہ هوا کہ ہم را والوئی نو
دجا غریب پد خونہ اور پوری شی

آ لہونی می چرتہ قتلہ کبری
دومرہ خرابہ شوی فضا د وطن
ٹوک پد رہو او بو کبھی بچنے ویسی

تپوس کوم خو خفه کپڙي بيه نه
دومره دې سترگو کښي وحشتا وږي د
ته که د بښکار سپو زغلو لے نه ءي

کور ته ورځه رب دې سر توره مه کړه
بي لوپټې حُسن رسوا داسې شي
که چې رنگ د لوکي والوخي

د بښار مېرمني خپل خاوند ته وييل
خدا ے سته له تاي سترگو هم نه ږي
ستا دفتر چپړاسي ما تنگوي

راته معلومه د دښمن توره ده
چرنده مدام گرجي په زور د اوبو
ته ترينه لاس واخله نو هڅه به نه وي

که درته غږ نه کوم تېر نه اوسي
پرېن ده بې خونده چېرې دې ښه پېښم
ته د موکي په زور توپونه وهي

پېرند کلو نشته دغور او د لور
ددې وطن زلمي خو داسې نه وو
شوکه مې دا زهر گلاوي وينه کښې

زۀ پۀ ساحل د سمندر ورک شمه
دُ درد د زانو سپل راوالوځي او
دُ اوازونوپه مري غلۀ شي

دومره اوچت ټوپونه خله ولهي
زما خبرې ته لهم غوږ كېږده بڼ
څوك دي الوړې او بڼنده نكړي

د سر پروا مينه كښي نه كوم غو
دومره زما قتل اسان مه كڼه
زۀ خه ويستلي او بڼه هم نه كڼه

پروت که د سلو پردو شاته مه
د نظر پرق به می در اورسوی
هوار د سندر په اوزو الوحم

د خوشکالی بنیاد په غم وی دلار
زما په شونډوڅه قندا خوره شی
لا د غوتی زره خو چاودلے نه دے

اوس غو بنه ساده پی راچی او که نه
شیرینی ته پی می په تنگ کبی نه می
نو پلوشی می د سپور می سوزوی

دُ رُوح زخمونده موله شمس اووتل
مه خوشحالينه لبونى كه په موبن
اسمان دکانو باران نه وروي

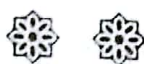

حله ته هي زهر خوروه وينه کښي
خو چي زما د مينې زور اوويني
مرگ هم د نيمې لاري ستون شي زغلي

اسمان بلني د راتلو راکوي
ستوري گدا کوي په ساز د مينې
حئي چي سواره شو د هوا په اډکو

رب دې ژوندی لره خوشه اووایم
دگتو کور دې زره د کانی کپلو
مینه اوس تا باندي اشر نه کوی

شیرینی مه د هوه فچی له
چی ستا د زلفو خوشبوی شی خوری
په اور کنبی اوسوزی ورمی دکلو

زره به بلا بلا مزی غواری خو
طوفان دې مه اوچه له کوره بهر
د خیلو زلفو دام کنبی کپره نه شی

سپو پیمای له تانه یو تیوس کومه
په نیمه شپه د سمندر ننداره
رانیسی ولی د آسمان لمبې

د غنچې غوښې نه پر لمر کوه لب
وازگه دې چیره په بدن اوخته
نیمبو خور کړه د قهوې پیاله کبې

د خودداری د آسمانونو مینې کبې
حکله زنگین مه جوړې خورمه زه
چې ما جوته د چا خورلې نه ده

که جذباتی شوې خان به اونه موی
د خیل رفتار تیزی د لاس لاندې کړه
اس د خو انی دی واکې اونه شلوی

د زړه د درد منزلی سر ټنگه شی
مینه روانه د اوبو غوندي وي
ژوند خو د واورې څم د زر ویلي شی

په سمندر کېنې رېز مرېز شی غرونه
ته چې پستی پستی خبرې کوي
زړه مې د کافي په رنگ تو اونه پوي

بمہ ژوندے ستا د لیدو پہ امید
ولی د نمر د پلوشو سپوری هم
تیاره چایپره پہ گودر خوروی

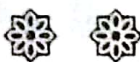

اوس پخیل وس پخیل اختیار کنی نہ م
ماچی رنگینی لوپتی اولیدی
د زانو سبل خان سره یورمه زه

ستا د بناست لبی می مری پہ زرہ کنی
خپله پسته سینہ کنی زور را کره لب
د ژوند دا شور می چرته کلونه نہ کری

د ناز شمله به مې راښپته نه شي
نمر چي پر بوځي نو زما شيريني
شفق شفق خادر په تا غوروي

تا چي تر منځه لويته او وېسته
سپوږمې زما اوستا شوي لاري جدا
ته په فانوس زه په ناموس پي مخم

پوي شومه اوس چي پښته بغه مې
مات چي کړل ما ستا د زندان سينخونه
تا د پيشو پښې په ما خني کړي

دُ پاغونندو باران لمبه لمبه کرم
زه لایه دی فریب کنی گبرومه چی
د واورى غر لاوا نوستلے نه شي

کله گونگېږي د سندرو ژبه
ډېر که ئې غرونه په شا اوتمبوي
اودرېږي نه د اوازونو سقر

زمونډ کورچت که راڅاڅي په موبن
شکر په دی خیره هم اوپاسو
چی په تالا میدان خو پاتې نه یو

له حد نه نه اوڄم خوڄه اوکرمه
د هاغو نرموکلورينو شونډو
جوته جي اوڄمه جوته جوته شم

اودرپني نه د قيامتونو سفر
خو جي په کور کني جينکي پيغلي شي
اواز د تندر غور زېدو واورمه

څنگه شي ختم از مېنتونه د ژوند
جي يارانونه د سپر لوکپني نو
يوسي شيبې د لوکو رنگونه

اوس زه فالگر ته لاس په خه او بنایم
ستا د تندي گوښي ليدلي ديه ما
زما د لاس کړينو کښي هغه نشته دے

د کمپيوټر نه هې پوښتنه او کړه
اوبه په ډانگ باندې بيلښي که نه
دې کښي يو پلار په هې ډزي او کړي

لا د ادراک منزل نه ډېر لري يو
يو نسي سترگونه خوبونه زما
د ورک نظر تعبير هې مه راکوه

زما دَ قتل تور درپوري مه شه
ته جي په کپسه کپسه خاندی جینی
پام کوه ماته زاتر غار په نه شی

کپی می یوازی د مابنام تیاره کینی
چی خیل غرور ترینه لمبه پورته کپی
بیا می په سره غرمه کینی سپوری نیسی

داچی د غریه چینه خه شوی دی
ستا د پینن پو شرنک را او نیسی او
بیا می تر لری انکاری خوروی

نه به ډوبېږي په ساحل کورونه
چې خاموشي د غزاليو سترگو
د سمندر د شور بنياد ايځي دے

ستا نه قربان شمه زما شيريني
تا چې زما په شونډو خوله ايځي وه
هاڅي يوې لمبې مې ژوند خاورې کړو

د موسيقي له مخې خپله ژبه نه وي
پکښې مدام ستا سندرې ز خيالونه
د ژوند رنگونه، تصويرونه وېشي

خاورې شم پوے د اختر و نو په خوند
کشتې کښې ځي، شي له نظره پناه
اوزه د سيند په غاړه ناسته پاتې شم

د سروې اونه چاته نه پيټېږي
ده قدر منده په دا حال، گڼي نو
نه خو مېوه نيسي نه سپوري لري

خه ځي د ستورو په لټون کښې اوڅو
رانه چاپېس د سمندر اوبه دي
د جنير و مينې کښې ژوندون تېروو

ستاد راتلو بنکالو خوره شوله جور
دي چي د پهل کلي غويرونه ولاړ
د زره درزاد مي نوره لم تيزه شوه

جوره تيزه توره د غرخيزه شي
راشي په منج او شلوي تال د بوډي
د پسرلو باران مي لا ژروي

د شين اسمان باران په شرق اوکله
په کومه ورځ چي دکيدرواده وي
بنارسي په سر دي اونه وينم

۷۷

منه اوبده بانه دي مه برنده
ستا شاهيني نظر جي پورته شي نو
وايم كه باز چرته مرغی اونیوه

زه مختورن نه يم شیرینی زما
د اوبنکو پرقی ستوری هم تت کړی خو
توری چشمی په سترگو کړی دی تا

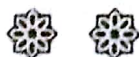

خیل احساسات می په غور خنک داسی کړی
چی د سرخو سدل راپورته شی نو
زه د اسمان غارو کنبی والو خمه

شیرینی خُہ! رب دی ودانہ لره
ستا پہ کنٹلو می زره نہ بدبزی
ما د سیند ونو روانی لیدے دی

خُہ کہ باران پری د سپ لی ورپی
چی د غرمو تاؤ ترپناہ رسی وپتے وو
دھاغو اونو پانہی شنی نہ شولی

خوک لہرو لے شی د ژوند حادٹی
لہوا چی لہسی پانہ ہم خوزوی
وہم کہ جونگرہ می طوفان یورپہ

وانی منہ چھی سرے ی شریف
خو ژوند ہم خان لہ غرقولے نہ شم
ستا نہ خو سترکہ دچا ہم نہ رپی

ستا پہ سر کلی سرہ شر کرہہ، خو
بی وچی خنکہ چاتہ لاس واجوم
اوس شوک پہ اوچہ ہم لامبونہ ولہی

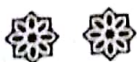

دپر لوے عذاب دے د احساس محرومی
زہ خوشہ ستا لار کنبی ولار نہ و ماہ
تا دموتہ ہارن پہ خہ اووہا

زه د درونو د صحرا تنده يم
ساه چي مي کله په وتوشي نو بيا
خداي شته له شرم نه اوبه اوبه شم

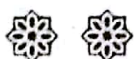

د تعب و نو په فريب تېروتم
ما چي په لاس کښي لوکي اونيوه
نو د بناست رنگونه ټول والوتل

جوړ کړي قيامت د لوپټو الوتل
ستوري را کوز شي د گودر په غاړه
او د اوبو شاخکي اسمان ته رسي

سوچ کڻي شي ورکه جي ورياد شمه زه
ري سو پيه لاس ٿي وي ته ناسته وي او
چيني هسي بدلوي لپوني

که دي پڙه کڻي وي ارمان د ميني
هلته راجه پيه بهر ته بيا چرتا جي
د پوخ سرک نه کچه لار بيله ده

د سمندر طوفان مي خان سره وڙي
ستا تر کسي سترگي را يادي کر مه
پورته دستورو چم ته او خشرمه

حُسن دَ مینِ پِه خوند خه پوهېږي
ستا دَ یوی خندا نه زار شیریني
خوري وري دَ کهکشان سلسلي

اوينکي دي اوچي له بنو کره کني
دا دَ احساس چپه به تا ورکه کري
غمي شينده مه دَ صراشو کني

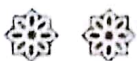

حُان رابره شيره کري دَ زړونو درزاه
دَ محبت اواز خو نه ورکېږي
اوس هم فضا وړي زمونږ سندرې

کابڙهٽُ خاڀونہ دي زما شيريني
نوي دلدل کڻي دڙوند نخه نه کڀي
هڃه رانڪاره کڙه چي يو لار را اوڃي

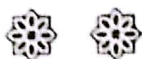

اوبسکي خو کانو کڻي هم لاري کوي
خو چي نري پکڻي را تغله ذره
د اوچي دم دے شوک ئي خه اونيبي

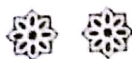

زڙهٽُ مي يو درز کڀي چي دکلي غريب
بکڀي تک وهي اور اونگوي
پاه نيمه شپه چرته قيامت رانشي

ٲٲڪ وركول خو وي فطرت د لٲم
خداے شته ٲٲٲي يو ورخ به دي ٲٲٲي به جا
د ٲٲي لورخه فرشته خونه وي

ساه ٲٲٲي د وختا جبر ته راكاري خوك
داسي د زور سيلو را والوزي ٲٲٲي
به بله واروي د ٲٲٲم كورونه

كانٲي د غره له سره اورغروي
ٲٲٲي مخ ٲٲٲه لاندي ٲٲٲي كورونه وراڻ ٲٲٲي
خود طوفان د زره نه تاؤ نه اوٲي

تہ چي د سيند پھ غارہ کور جو روِي
دہس مبارک دي شہ زما شيس يني
خو کہ سلاب راغے تو بيا بہ خوي

بنگو تہ اوگورہ چي واگي شلوي
دکت پھ لنگہ ي بورقہ پرتہ وي
پہ يوہ خپہ گرجي پھ ٲول کلي کني

خو بنہ دي خپلہ خو وير پيمہ زہ
قا د کولال هنر بي لاري نہ کري
جو رد يوي ختي نہ ٲول لو بني دي

ستا توری سترگی خنک لهری کرمه
ما د زم زم په اوبو هم اووینځه
خود لسنی داغ می هغسی دے

زره چاته سپک کرمه شیرینی زما
د راز خیره درته ما کوله
خو ستا د خولی پرغولے هم نشه دے

خوک هم د ژوند په خوبو پوه شي هڅه
نکه د کلي د تپانگي مزدوري
خه د اوږو خه د بونو اوسې

تاچي پري شل کاله خواري کړي وي
دغه تصوير ي کباري بازار کښي
په يوه نيمه روپي واخستو نن

تپوس کوه مه ، دخواني دميني
خو په سيلی کښي باديوه اوخته
او ديو چيک سره ي تار او شلوو

زما په خپل زړه باندي وس نه رسي
خوچي درخمه ستا دچم په اړخ
ته د هوا خپو کښي زنجير اوتپه

تک شي عذاب د اسمانونو په لور
هسي چې هم راته سپوږمي اوخاندې
ستوري مي وريت کړي په چابک درنا

دا د فېشن جهالت هم اووينه
ا چې الف ته هم کوټک وايي تل
د کتابونو ستال کښې کړي مدام

خوب ته مي نه پرېږدي دتن زخونه
ژوند د احساس مي تر سحره پوري
دستوماني ويستو سزا را کوي

بي وفايي کڻي دي لهڻج شڪ نشته خو
سياه مڻي اوباسي د الفت سادگي
زر درله جوڙو د اوڙو پوزو ڪري

سمڻي ناه زمونڊ د ڀنار جينگي
که تري چاڀڙو د بوالونه تاو شي
اوخاندي زرد کور کڻي بهر ته ڪري

حُسن په لهر رنگ کڻي قيامت جوڙوي
زلفي جي واروي له فغاهه په شا
دومره رنڀا شي جي نظر اوسوزي

اوس ۾ ڏسڻي ڪورنہ ناوختہ ڄمہ
اووائي رب دي ڄواني مرگه ڪري ما
جانہ! ڇي بيا ستانہ ڪيائي نہ ڪوم

تل ۾ تير ياسي د الفت ۾ ڦرڻ
بد دي بلا د تورو سترگو ازار
زہ ۾ شينتخه بنجاء اوڀرڻ

وايم ڇي بنڪل دي د تندي ڪوڻي ڪرم
زپه ڪنڀي ڇي لهڻ د ميني تاو نه لري
مراوي به ڄه شي د کاغذ ڪلونه

رافتہ را یاد ستاد لہجی خوابزہ کبری
اوس چہی دہر چاہیلی فون راشی نو
خدا یگو زما د زبہ درزاء تنزہ شی

شیرینی زبہ دی لاندی باندی نشی
اچہی توتی تمانچہ کمرخوی
خداے شتہ ویر پیری لہ ہاگی د پزہ

ستا د خیلوی ارمان می ہم اورشید
خوساہ چہی اووتہ دکلی د زبہ نہ
نو سرتور سر می خوشبوی اولیدی

بيدله نه شي د بنائست رنگونه
ته گوداگي ي د فطرت لاسو کيني
د موسمونو په قريبا تېروخي

يوه لحظه جي هم هوا بنده شي
د زړونو شور د غوښ پردي او شلوي
ما د خنک طوفان کيني ما گپروه

د طوفانونو زور په شام تبوي
د محبت يوه نازکه خندا
له تاتري د سره هم پورته ده

دلته خو چغی هم گونگی شی پهنوله
د'اوزونو دا و بچار کله به
د'خاموشی په ربه شوک پویوی

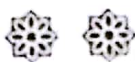

خوند کوی خومره سوز بدل مینه کنبی
چی سروی پیغلی می نامه اخلی
اورونه واخلم دچنار اونه شم

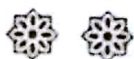

شوک به دی اوورنی دخیلی ویدی
او به خوری سرچی ازمرنه ای ته
هسی غرمببندی د لومبر بچی

خداے شتہ ہیچا تہ ملامتہ نہ یرم
کہ دمہنی بہ تول روان یمہ خو
دُخیل رفتار سلسلہ نہ ماتوم

داسی دُھر ستوری لہون مہ کواہ
پام کواہ کور دی غر غندی اونکپی
اورونہ کرجی دُرنہ جامہ کینی

دُفطرت ناوی خومرہ ظلم دے دا
حان تہ غاورہ شی دُنہر پلوشی
بہ چا رنہا کپی 'خوک بہ اور سوزوی

ستا خود سری خو په ماسر گرځوي
که چنگنږي ته هم کوږدن شوي ته
په ۷ جم محلت کښي به حلوه او وېشم

بسراره بېغلي د واده نه ورستو
خوند داسي واپوي تپوس مه کوه
لکه کټوي کښي چي کبان پاخه شي

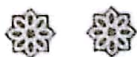

حد ماتول وي هسي ځان درکول
اخر به ماته شي يو څه به اوکړي
څو به هوا په پوکښي کښي پوکي

دل چالہ ورکپہ دا پچے غبیرہ کنبی
دخاوری خوند زما پہ خولہ کنبی دکلا
زہ ستا دکویری پہ خوبو خد کوم

اوس کہ خدہ و ایم گنہگار بہ شہ
ہسی پہ ما بانندی تہمت نگوی
خیلہ خندا دکل پہ وس کنبی نہ دہ

نولے چھی مار لہ پہ مری غلے شی
دغوب پردہ ہی دا اواز وشلوی
ژوند گوجا کے دے د فطرت لاسو کنبی

زغملے نہ شي د حوانی زورونه
د سمندر دا کم ظرفی اووینه
په یو غور حنگ باندي اسمانه رسي

چی د بیچی ژبا رایاده شوله
زه ستا د لارو نه واپس راغلمه
بیا می حنکل ته ازمړه او شپه

مسافری دومره اسانی نه دي
چی چکرونو کبني د ژوند راغله نو
سپوږمی ته گوره نیمه پاتی نشوه

په ليرمه شپه ستاد راتگ انتظار
پروت يم بي وسنه د اسمان د لاندې
لارې په ما باندې چنې جوړوي

لوتپه مې مه د دلا سوږه فریب
پروا مې نشته که له تندي مرغه
داله غلبېل کښې اوبه مه رانیسه

چې معمولي تبه په ما راشي نو
وښه مې ناسته د پانگ سرته وي
په سر مې ټوله شپه زورونه کوي

د مومونو قېد کښې نه راځي عشق
که د بناست جوېن دي تېر شو نو خه
مراوي لانه دي ستا د ياد کلونه

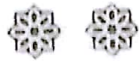

د بناستونو ې بلا واخلمه
چې په دروغه تېرېنه لم خفه شم
خوب ورله نه ورځي بيا شپې روڼوي

ما ې تر منځه روغه رانه وسته
زه دواړو دلو خپل دښمن گڼلم
لاړ په پردي سر کښې ې سراوڅورې

يو دردېدلي پښتون ماته وييل
ما د مراني انجام هم اوليدو
حكه ویر پښمه دخپل سپوري نه

خدا ے شته جي مرگ موهم ور لے نه شي
جي موشيندل سرونه، لار کيني دحق
د کربلا تاريخه موبيا نو ے کپرو

راپيتوم د اسمانونو غرور
په سر مي توره او پزانده ده خو
د سر بازي لوي مي پرښي نه دي

ژوند د فريب صحرا کښې نه تېرېږي
زخمي احساس به اخر چرته اوږم
ستا د تصوير سترگه پرنده اوخته

د حبس نه مړه نه شو شيريني زما
تازه هوا به اوس په کومه راځي
هاغه يوه دروازه هم پورې شوه

شيرينه دا هم اورېدله نه شي
ورته چې وېم زما بېرې خوښه ده
زر شونډې او چې انګن ته اوځي

بياي سپو بدمي تندرنیو لي دة جور
پر دة کني نغبتی پلوشی دَ نظر
زما په زرۀ باندي تيارۀ راوي

حُان ترينه تل په فاصله ساتمہ
خو بيا چي هم ارام تہ نہ پر بندي ما
زردی وادۀ شي چي تري خلاص شمه زۀ

منہ دَ طبعي کور خالي وي منہ
خه په جرگو باندي صحرا تہ دَ ژوند
باران چي راشي نو طوفان ي اوري

نور د رقيب په خوله باورمنه کوه
چرته په خر باندي هم ناستانه د خو
واني جهاز کني مي سورلي کړي دي

د پېغلتوب مي راپاري نه کړي
بلا موده اوشوه شيريني زما
چي هرو خوله مي په خوله انخي نده

د ناوي توب نخري دي نه مته
مه وينه پلار کړه د تلو خوبونه
اوس خو د شلو بچو مور شولې ته

۱۰۴

ا د طلاق د نوم نه مرگ بساه گنهي
خو ازادي ئي دومره خوښي دي چي
چرگ چي هم بانگ اووايي بام ته رسي

هاغه خوبونه ماناه لهر نه دي لا
لاس چي به تا په سينه كڅودلو
او كوركو چرگو به هاگي شاربلي

نور مې ماتم په بي وسي مه كوه
ستا په بنو چي اوښكي اوښكي شي ژوند
شغله شغله ستوري په ما پرېوي

۱۰۵

کہ ئی گوا بنونہ دَ نظر لیدے وے
نومسرا نوبہ و پُلے نہاُ وو
جنگ نہاُ یا پُلے نہ کہتے بنہاُ دے

نہاُ می رائیسی او نہاُ حان را کوی
دَ مدارِی لورده شیرینہ زما
پرے راستا کوی پرے را کارِی بیا

چی خیاہ نیوے راتہ اودرینِی لین
نو دَ بناست سپرِی تلوار اونیسی
خانہ بدوش شی چرتہ کپہ اورِی

درېسې سيند خو چاڼ کولې نه شم
يوه د مينې سندرېزه چپه
اوبو را اوږې وه اوبو يوپه

شيرينې خومره زړه راښکون ووپکښې
تا مې مړه باندي چارې راښکله
او ما د نوي ژوند تصوير ښکلوو

سوچ مې کاو خومره بي رحمه د ژوند
بې بوکۍ مې کړې د سيند په مينه
بيا راله يو لحظه کښې سر ماتوي

رنگ رنگ گلونه مي راورپي ووخو
چي ته رانغلي نو شيريني زما
کانو په ما پوري خندا اوکرله

خه خونددورد ميني جنگ دے کنه
زه چي تري پورته په کوته اوختم
ا د سنگي منجه ته راکوزه شوله

د مخ سرخي مي په اوبو لاهوشوي
داسي بدل کړم از مېنتونود ژوند
که چي سرو سره پاره اوکي

منافقت د ژوند وژلمه خو
نن ځي ماشوم ځي په مخ ښکل کړمه
ما وے که مانه فرېسته جوړه شوه

د چھت پکے بي حده تيز تاوېده
ځي ورله مخي له مرغی وړغله
مانه ئي خپلي بي و سي يادي کړي

ښه ورتا پته ده خو غږ نه کوي
اڦ د کوچوان کا کا تانگه کلي کښي
لهره ورخ شومره حادخي زېږوي

هر يو امكان هي دخيو لاندې دځو
چې ستا اوږده بانه رابرنه شي په ما
دځپل ايجاد لاره کښي خنډ جوړ شمه

د لولکو مينې هي ژوند خاورې کړو
چې د رنگونو تماشي له تلمه
نو د بناست کلي کښي سپومات کړمه

لوبي کوهه لهخه درنه غږ ته کوم
ستا د فريب فريب بناست نه لوگه
زه دې د ژوند په حقيقت پوه کړمه

وېم که څوک ماته اوازونه کوي
په نيمه شپه رانه خوبونه تېښتي
بيا به پيريان بوتل کښي نه بندوم

چپ يې دسترگونه راغلي وو خو
چاراته وېل تا يې صفت کړي دے
حکه په خپل تصوير مين شومه زه

دغي چکر خو زمانې اوځورې
ستا د رفتار غمغه نيولې نه شم
خم چرتنه ځان له بله لار گورمه

تہ چي زما پيا شا ولاړه وي نو
زه دخيل حاه نه خوزيد له نه شوم
ستا بيلتانه مي حكه ملا ماته كره

ناوي زما مانده خوشحاله خاه شي
كش چي شي تنزه مي درزاء شي دزړه
د بناپيرو وطن كني ژوند تېروم

خپله خپل خان راتولو له نه شي
د اباسين چي به هيري شي ستا
كه دي رنگونه د اظهار اوليدل

خداے شتہ پہ تا پاندي مینِ به خو
مینہ دُ نور و سره حُکھ کوم
دُ ژوند دِ رامه کبني مې کردار دغه دے

ستا لوپتې حُان کبني را نغبتے یمه
چي دُ سفر په نیت روان شمه نو
دُ هري لاري په سر تا اووینم

زه سرد لاندې راگوزارنه شمه
نن دُ ژوندون دُ کوه قاف لارو کبني
ستا دُ وجود خوشبوي رقص نکوي

خومره کم ظرفه د فطرتا ناوي ده
ته جي په ليو کښي اوبه را کوي
واخله اور تنده مي لايانه شي

وايي دخيل زړه نه مجبوره يمه
که ته مي اورته هم وراچوي نو
دواړه لاسونه به دي زه ښکلوم

د سپو نه خان خلاصول گران خوندي
بس يو هډو که ورته واچوه نو
دوي به پري خپلو کښي جنگونه کوي

د مومونو اعتبار خاوري شو
د امتحان مرحله تيره نه ده
چيني غونزې د کابل مېوه کني

په خپلو وينو ي لاسونه سره وو
يوې ماشومې په سلگو کني وييل
توبه، نکريزي به بيان نه غواړمه

زه به دخه اخه نه توبه اوباسم
يوخوا روا کارونه نه کوي خوک
بل خوا حيا راخي شرمېږمه زه

حُان به په اوبسکو کښې را اونغاړمه
د کلاب پانډه په کتو شي زما
بيا د سيند په سر هوار گر حُمه

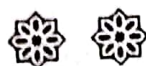

سمندرونه مې خوټکښې زړه کښې
په دې طوفان کښې چرتاه ورک نه شمه
ته مې يوه اوبسکه ليدلې نه شي

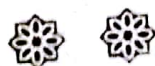

زه چې دخپل پي ژړا اووينم
هېڅ په حُان پوه نه شمه پاسمه زر
حُان د مور غښې له وراورسم

بس خو ایمان دی خداے نصیب کړي زما
زه نه ولي يمه نه پير فقير يم
زما په قبر دي ميلې نه لگي

له شخ دي د مينې په خوند پوه نه کړمه
ستا ساز بينتو ب له سره خلاص نکړي ما
پاسه د مور خواله دي خان رسوه

د لوږې تندي نه به مې شي اخر
له غې سپين بزيري مزدور ماته ويل
د لوږو گټې ته خو لاس نه نيسي

دا هم دَ حُان سره دھوکه ده یوه
اوبږي. پچي چي مي په خوب اوده شي
لاړي مي تېري شي زه ساه واخلمه

وايي زه خپل پالنگ ته حان رسوم
نوره بچي ايسارېدله نه شم
ستاسو کتونو کني کتمل شوي دي

زه له دروغونه نفرت کومه
خو له وطنه چرته او تېستمه
خلق مي وژني که رېستيا وایمه

راته د کور لاره هم یاده نه ده
تاچی ورونه د زندان لری کپل
اوس به د زړه دردونه چرتنه اوپم

خه که د شپې د بلا خوله وازه ده
خو زما لاری له راتللی نه شي
زه ستا دسترگوپه رنیا پېم

دلته په یو حال کښې هم خبر نشته
شوکی چې له غاره د نفرت را اوچی
د محبت توره یی سر غوڅوی

راباندي پوءِ ده حڪه مخ واروي
که خيل غمونه ي پيرزو کول په ما
مريه له ويري خوشحالي ته شمه

تاته گناه نشته شيريني زما
که ازبستونونه په شاشوي د ژوند
چا په توده زمکه قدم ايخي دے

يو اکائي ده ټول د ميني جهان
اوبده باننه چي اورکي پاسوي
ستوري په نيمه شپه اتن واچوي

سَاه رانده اونه سُي وِير پيمه زه
چي ستا تصوير سره خبري كوم
مانه زما د زره درزاء هره شي

خان چي په ماهسي کون کړه دے تا
انر به خپله لاره واخلمه زه
تر خو به تاته اوازونه كوم

چي ي د زني خال ته گوټي نيسم
شيرينه ما باندي راسره غوندي شي
وايي زه سپينه يمه توره نه يم

زما تصوير ته په ٿرا کني وائي
د تور و غرونو پناه شوي ئي خو
ستا د راتلو خوبونه اوس هم وينم

لور چي اوده شوله زما غيڙه کني
راسره غم شوما ويئل خان سره
ستا پيغلتوب راته خبري اونگري

کني نو ما به شاه شاه نه وو کري
خود رشتو منج کني راگير داسي يم
خوب هم پخيله خوبه نه وينماه

رب به دې روغه کړې شيريني زما
ستا بيماري که ډېره هم لويه وي
د رب د فضل وړاندي هڅه هم نه ده

د ذهنيته نه ئې خبر يمه بنه
رقيب پېچي ستا په حقله سوچ کوي نو
دا په ډېران اگريستي بلوي

زه به ورځم د حادثو مخي له
که مې د ژوند اوربشه پاتې وي نو
دا تندرونه ما وژلې نه شي

ما وِروِي دَ دروغِرتنو رِستيا
چي په اسمان کيني بجلي پرق اوهي
نو طوفاني شپه توره هم درته شي

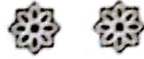

لهسي نه تور مي په لمن پوري شي
پخو کورونوته هم سيب اوکي
چي د اوبو وتلو لار بنده شي

کومه بنکلا دي وايه اوستايه
ستا انگي چي مراوي مراوي شي نو
د موسونونه خراج اخلي

نور دَسپر لو پيه ذکر ناهُ تَپر و حُم
وارِۀ رنگونہ چي راپول شي پيه حُلے
نو ترينه ستا يوه ادا جورۀ شي

حُہ خپله لار نيسه پروا مه کوه
مانگے چي چي د اوازونويه لور
نو سمندر ترينه کشتي دويوي

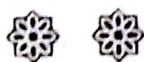

توره او دال به غورخولي وو ما
خو چي مغبيري د حالاتوشپه نو
چاپيره پرق د اورکو اووويم

چې د بدن وړې دې بڼکل کړمه نو
بيا د کلونو بڼ کښې نه خائېښم
ما لوکي خان سره والوزوي

داسې د کلي د چيني په غاړه
چې ستا بڼا ست راله اواز را کوي
زما سندرې به گونگي څنگه شي

په خاموشي باندي ئې مه تېروځه
د قريبونو مرحلې غوڅې کړه
چې زور پرې راشي نو اواز به کوي

خه شوي د کلي او د بنار فاصلي
کشمي پرانستي جينکي را اوخي
او طوفانونه سر راپورته نه کړي

نماشونه د جلوو مه کوي
زموښ د کلي دا کچه کورونه
دي طوفانونوته د پينگي نه دي

خوک تر پنه سترگي پرانستلي نه شي
زموښه چم ته د سندرو په ډاډ
هوا راوړي د لوپو سپلونه

تہ چي ريسوت باندی چہتل بدلوئ
شیں یئی دی سوچ کئی راکہر شہ زہ
دا سلسلی دی رانہ ورکہ تہ کپی

اوس می تصویر ہم پترند لے نہ شم
پردو درشلو می نظر یورپو
زہ دخیل کورپہ دروازہ تہ وحم

ا د باران شپہ دی جو پھرہ کپہ
کچہ کوتہ چي شخبدلہ پہ تا
او تا زما د کور زخیر شرنگوؤ

په کور کښې اک یوازې ناستمه زه
د کتاب پانې اړوم په منه
اوس مې په سترگو ټوک لاسونه نه زږدي

او وای ستا خبرې نه ختمېږي
مور به زما میراته پاتې کړي ما
خه چې کونتر و ته داني واچوم

بي شکه ته مې زما ولهم کڼه
خوزه په لږجا هم باور نه کوم
ما د کڼې لاس کښې گومنه ليدې ده

ما پيه مري د غوا چاره رابنكله
خوچي مي ستا اوبنكو ته پام اوکرونو
خداي شته زمانه کليمه هبره شوه

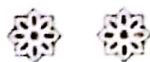

زه به د دريو پوري هندسي شمارمه
ته که د خيل مدارنه اوننه وقي
د خيل خاوند سربه دي غوڅ اوويني

وايم چي شل دزه دي زه اولم
توره چي لاس کني د د بنمن ورکوي
بيا تري د سر خپرونه غواړي ثمله

قاتله تہ کہ ما وژل غواړې نو
بښه په اخلاص راسره مينه اوکړه
زه په گواښونو درکو نه مرمه

زه په الوتې لولکې پسې تلم
لا رانيوه مې چې ازاده مې کړه
ما د مرغی خوله کښې ملخه اولیده

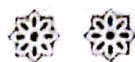

اوس مې دا خور وجود راټول شکره کړم
چې مخامخ پکښې ولاړه وي ته
نن مې هم هاغه اینه ماته کړه

ذري ذري شي د بنڪاري تپو پڪه
ساڪاڻي اوڻي له تنکو پيغلو نه
ته ڇي د زانو په سيل ڌري کوي

خدا ۽ شه ڇي خان به په خامار اوچيچم
خوڪه مي ياد وي د بناست مس مني
ستا په ڪمڻو ڪنبي به ڪلاب نه ڀدمه

هرخه ڇي ڪنبي خو لندن ته نه ڄم
دخپاي مور يوي خدا نه به زه
دغسي سل شل بي. اي. ڇي. ڇي زار ڪپمه

دا ماد شاه هم معمولی خون نه ده
پینگای پی ماسسه تصویر ویستلو
گوره زما کیره کبی ریل ختم شو

کام ترینه خنکه په خفکان واپوم
لکه دیت می خان ته کاک اودروی
یوه لحظه کبی دپرو قیسه ده

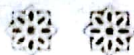

شیرینی تا پی ورته کل لپه کپو
سیند خونپه شولو په واک کبی نه ده
د کبی سره خوله ماشومان دوبوی

شنگه راغله یمه ستا کلي ته
شیرینی ههخ رانه تیوس مه کوه
ماد خیل زره دیاسه خپی ایخی ری

سرچی می غوش کری نوشیرینه زما
وایی زه داد وینو کربنه گورم
چی د دریاب اوبه ئی چرته اورپی

وه لبونئی له کوره مه راووه
چاپیره کلي کبی سیلی الوزی
په تابه لاره کبی لمن وارپی

چی ستومانی لزه ویستل اوغوارپی
هوا ئی پانپی پانپی خور کری وجود
د کل خدا هم حادشه ده د ژوند

شیرینی اوس اووایه شه اوکومه
ما د خیل زره دغل نه ربه پر بکره
خوماته بیا هم اوازونه کوی

پر بن ده بی دغسی دی خلق رقی
درته به گفت قدری چاکر نه وو
خوستایه خوله کنی هرو ربه نشه

اوس مې تنکې غوښتنې وس کښې نه دي
که تا پرې سترگې راويستلې وي نو
واړه به دومره په سر نه ووختي

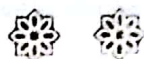

دا سادگي ئې نشي تور په لمن
گوره چې تېز باران کښې ښکلې جينې
د لويې د لاندي خان پټوي

پلار دې زما بابا ته، ښه کړي دي
که ته زما په خوله باور نه کوي
ورشه د مور نه دي پوښتنه اوکړه

خبره وړاندې نه پرېکړې بڼه ده
 داسې چې یوسو کښې اوبه بوځي نو
 هسې نه ورستو ترې لانجه جوړه شي

توپونه بڼه نه وي نادانې جينې
 که لاس او خپه دې لږه هم شي خطا
 بيا به د سترگو لگېدو نه اوځي

د کلي دا دستور چې خوښ نه شولو
 بېغلي کتوي په نغري پرېږدي او
 دکاوندې کره تنور لمبه کړي

آپي انگن کني به چرقاو کوو تا
او زه به تاسو ڪره درغلمه
نو ڄومره ختي به تري جوڙي شولي

په زره کني خان سره ڪرم ريمه
دي کني به خاوري سترگي ورشي زما
پالنگ چي ٻوله شيه چغار کوي ستا

خاوري ڄوڪ پوءِ شي به خوندونوڏروند
زمونن وطن کني چي سپرلي راڻي نو
لوڙه دميني به اوگو سورة شي

دَ سِيخكو غوندي ژوندون دے زما
توره تياره کني پلوشي وشمه
دَ کلبدنو لاس کني اور واخلمه

نن يو سپين بيزي په ژراکني وييل
لونه مي تبتې ايسارې نه اوس
بيا به طوطيان په کورکني نه سامه

خاوري به وده زما قام اوموي
اونه چي هم دلته راپورته کړي سر
زلي يي شانگي په تېرونووي

لاخو دي ستره جي غريدي نه دي
دڙوند رنده به دي هوار داسي ڪري
دا ستغي سپوري به له تاهري شي

دڙوند يوي غري دي زور اوبه ڪرو
دا حادثي خوبه راڻي او ڻي به
او لاخو ستا دڙني خال تازو دے

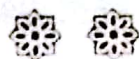

يو د اتيا ڪالو سپين ڀيري بودا
گوري په دش باندې بر بندر فلمونه
اوناست دے لاسو ڪنڀي تسبي اروي

اوس چي د سيند په غاړه ناستايمه زه
اود اويو چي راتاؤ شي له ما
وايم که ستاد زره درزاء مپزه شوه

سترگي چي مانه اړولي دي تا
زه د ساحل طرفته زور کومه
خود درياب چي مي خان سره وړي

نن خو مي ټول بدن دردونه کوي
شيريني غبره کني مي ملک اونيسه
که ستومانى مي د وجود اووتي

تہ کل فروشہ ، زہ مین د کلو
ستا او زما نظر کنبی دہر فرق دے
تہ بہ شیلی زہ بہ شیلی ہسی تم

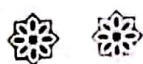

اووایی دا فضول خرچی نہ منم
ہاغہ مہرمن مانہ خفہ دہ بہ دی
ہفتہ کنبی دواہ ورچی یا پچی خورم زہ

سادہ جینی ہسی خان ولج خوری
ہغوی د شعی وجود خہ اوزغی
خوکچی بہ کلی کنبی سکارہ پتوی

پيغلي زلمي دٻار دٻارڪ په خوله ڪنبي
خومره دخيل مقام نه لاندې راڻي
جي د موٽر توري شيشي خبروي

لصحنه د ژوندون غوښتي انه پيڙنو
خداي شته جي سل ڪاله په درستو لارو
موبن جي يوه ڪنٺه ڪهري وړاندي ڪره

دا بي حسي به مانه ساهه اوباسي
د ژوند احساس پڪنبي غور ڇنگنه ڪوي
ستا د خواني تصويين په خوب اوده دے

رو رو می تانه اعتبار پاسیده
ستا محبت هم اخباری بیان شو
د پروف خامی پکنی بلا دبری دی

د ژوند په داسی مرحله کښی یمه
هر یو ماشوم چی راته اوغاندی نو
زما پری مینه د چو ماته شی

چی یو طوطی می بند یوان اولیدو
ویدل می گسرجور په پنجره کښی شومه
رب دی وزری د چا نه پر بکوی

چي په اسمان گوري وريچي راشي
ماته دهاغي چم قيصه ياده کړي
چي اوسيدونکي ئي سلاب اوږي دو

خداي شته دکور مي دروازه نشته دے
خوزه راگير په دي فريب کښي مه
چي هواکافي ماته ور ډبوي

زړه مي درزښي چي ئي اونه وينم
د سميه او د نعمان مينه مي
په خپل حسان باندې هم ماته نه شي

په خیال او باسه ستومانی شیرینی
خه بی حجابیه دی دنس پلوشی
ستا تصویرونه په دیوال جوروی

درنی ورنگی په اسمان شوی خوری
اوس د خنکله نه په تلوار را اوخه
دلته د تندر غور زبدو ویره ده

اے د رنگینی لوپتی مہر منی
تہ چہ اودکے ہی او سیلی والوزی
وہم کہ ہندو رانہ کشمیر یورپو

دُ گو درونه دَ بناست بَلْبَلَه
چي دُ اوبو خاڻڪي را اولي پَه ما
نو چار چا پير پَه کلي اور پوري شي

تَه که سوره شوي دَهوا پَه اوکه
خو دَ اثر نه مي وتلے نه شي
زما دُ اس رفتار به تالاندي کري

زُه چي سر تور سر جينگي اووينم
پَه زره کني حان سره کم ربه
دُ وخت طوفان به مونزه چرته اوري

مالہ زما د سوال جواب راکرہ تہ
مہرمنی نیت کہ دی صفا وی د پیر
بیا یہ وینتو وی حضاب نگوی

تاچی زما یہ لاس دستخط کرے وو
داسی شو وراں نکہ دریا ب د کلی
کچہ کورونہ یہ ابو لاهو کری

خان می یہ اور پوری نیولے دے بس
کہ زما سوی مخ تہ پام نہ کوی
ما سرہ ہنچے نشتہ ثبوت دمینی

ميوڻي ڏڙي مازينگر ڪرمت ڏي
 نا ڇي سڀني پوري راجهت ڪرمت ڏي
 پوءِ لفظ ڪرمت ٿوله ٿيه ٿيه ٿيه

غم زما ڏيڙا ڏسي ڇوڙي ڏيڙا ڏي
 وڙي ڇي ڇان باندي ڇواري ڪرمت ڏي
 ڇو ڏي ڏي ڏي ڏي ڏي ڏي ڏي

دغه احساس به به به اوڙي ما
 پيڻي ڇي ڇي هم تندي ڪروي
 وليم ڪه ماته سلامونه ڪوي

اوس که زه مرماه خو خوابزه به و بشم
يوئ کمزوري د انار اوئي نن
يو زور اور طوفان په شامبوو

نن مي جور بله خوردکشي اوکرله
ستا لوپتې نه چي مفلر جور شولو
زما شمله توره هم هسکه شوله

دغه علت به تربنه خنکه اوئي
د بیداری نغمه چي وایمه زه
زما د قام زلمي په خوب اوده شي

دَ کَانُو بِنَار دے گورِ پامِ بے کوی
بیا بے خیلِ حانِ راتو لو لے نہ شَم
ستادَ سنکارِ آسنہ ماتہ نہ شی

دا خیلِ بِنکاريِ فطرتِ بے ما رو بوی
چرتہ چي اووینمِ روانیِ اوبہ
وہم کہ پہ زانو پسي مندی و ہم

گوتی بے مرو پری بیا، خوہتے بہ نہ وی
زما رقیبِ دَ اوچی دم دے گورِ
وہ لوکی پہ فاصلہ تری اوسہ

ژوند د بقا د اندیننو مپوه ده
که د تخلیق شعور بڼې نه لري
نو چرکه و لې په هاگو ناسته وي

د موسمونو جیب او خورې جوړه
د ښار پخه بڼګله چې ته پرېږدي او
د کلي شاره کور ته ترې کډه کوي

نور د کبیل تارونه مه خوروه
زما د ژوند تصویر ترې نه سازېږي
ستا د تهذيب رنگونه ما اوليدل

دَ کَانُو بِنَار دے گورِ پام بیہ کوی
بیا بیہ خیل حان راتو لو لے نہ شَم
ستاد سنکار آئینہ ماتہ نہ شی

دا خیل بِنکاري قطرت بہ ما دو بوي
چرتہ چي اووینم روانی اوبہ
وہم کہ یہ زانو پسي منہی و ہم

کوتی بہ مرو پي بیا 'خوہے بہ نہ وی
زما رقیب د اوچی دم دے گورِ
وہ لوکی یہ فاصلہ تری اوسہ

ژوند د بقا د اندیننو مېوه ده
که د تخلیق شعور بڼې ته لري
نو چرکه ولې په هاګو ناسته وي

د موسمونو جیب او خورې جوړ
د ښار پنځه بنگله چې ته پرېږدي او
د کلي شاپر کور ته ترې کچه کوي

نور د کبیل تارونه مه خوروه
زما د ژوند تصویر ترې ته سازېږي
ستا د تهذيب رنگونه ما اوليدل

له دي ولسونونه بهر را اوځه
لاکه خبرې ئې زده کړې نه دي
د خارونې مخوکه مه پرېکوه

حې په خټکل کينې په ماشه راغله نو
سپوږمې د اوتو مينې کينې خاپه کړلو
خان ته د چاسترگې را يادې کړمه

خدا ښه زما دغه مطلب خو نه وو
ما چې در ياد کړو دشکونو امېل
په تا نرې نرې خوله راغله

ستا صحت کڻي مي خيل خان کانڙه ڪرو
لاس کڻي مي هڻي نشتاه شيريني زما
تا له گجري له کوي راورمه زه

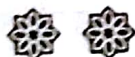

ستا سادگي مي ڙوي . لپوني
ته له هغوي نه دڳهر طمع کوي
ڇوڪ جي مدام کلي کڻي سڀي جنگوي

ڏ انتظار لسي قيامت وي کلي
زه داسي ڇاڻڪي ڇاڻڪي وي لي شومه
لڪه ڪلاب جي ڇوڪ په اور اونيبي

چي ۱ زما دپاره کور پرېڅ وو
۱ لپونۍ دومره بي وسه شوه چي
زما کتاب په کبابي خړخوي

د دواړو روغه اوس بلاگرانه ده
لاره د ژوند ترې بيله کړې ده ما
وخت په يوه ځي زه په بله ځمه

نن يو بوډا ته ايسني اوويږل
ستا د غوږونو وينسته هم سپين شو خو
اوس هم د پغلو په خندا تيروي

موبن د صحرا فریب کښې ژوند تېرو
خاوري سمون او خوري کارونه زمونږ
ناست یو مدام له شگو پرې غرو

نه زور منو او نه زیاتے کوو موبن
واوره د امن پاه فریب کښې ورکه
موبنه د باز مښو کي نه پرېکوو

تازه تازه وي د دالان سپوري ته
پازه ئې مراوي کړې د نس پلوشي
پېغلې زمونږ د مني پلانته غوندي دي

بنکاره کوم ئی د حوانی رنگونه
زه د فطرت ناوی د لاسه نیسم
او په دولی کبی ئی د خیال کینوم

شیرینی گرحم د کلام لارو کبی
چی ستا د ژوند غری را یادی شی نو
د گورو اونو بن کبی اور واغلمه

اومنه سر به دی د خپو لاندی کرم
په لښی فریب کبی را کپس پښه نه
زه د مارانو نسل بنه پېژنم

که یو شو ورځی وی برداشتا به کرم
زه دومه لویه سینه هم نه لرم
چی تل به ستا ماشوم له پور وړکوم

زه د گناه بازار ته هم تلے وم
خو چی د مور او بڼکی رایادی شوې
توبه می او ویسته واپس راغلمه

لار پکښې نه موی د نهر پلوشې
تازه هوا پکښې بڼې نه لگی
د ژوند په داسې تاخانی کښې اوسو

زما پيه تشو کتو اور لمبهه شوي
خو هاغه دخت کښي د پښتو چرتوي
د تبار درزيان پچي درله ناپ اخلي

د ابادي پکښي درک نه نكي
د سر مخانو اوازونه اورم
په ما پيه داسي خاڼي کښي شپه راغله

اوس زه د کلي پيه ناموس باندې مرم
ما پچي مي لور ښکل کړه په دواړو مخو
يو د رڼا سلاب کښي ورک شومه زه

د پلوشو سفر دې وړاندې چې خو
د بناستونو د سپوږمۍ انتظار
زما په مخ توري حلقې جوړوي

ستا په یادونو کې مې ژوند خوندي شو
دا د دریاب د سر نقشونه نه دي
چې حادثې به یې د خان سره وپري

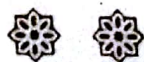

شیرینې ستا خوځلوې خونې وې
چې خپلې بدې ورځ ته اوگورمه
نو زما سپوره نمرۍ هم اونخلي

ههڻي پابندي چي په تانه گوي
مخ کښي هډو کي راوتاي دي ستا
ته د خاوند ازاد خيالي يورلي

منم چي ته ما سره مينه کوي
خوزه دي بيا هم خپل لږ نه شم
ستاسو د کور چار دي واري نشته دے

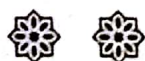

ههڻي ازادي راته حاصلې نه شوې
وضاحتونو کښي مو ژوند تېر شولو
مونږه په يو بل اعتماد نه کوو

پيغلي وييل خيلو همزولو ته نن
چي د بنگاري دسترگو شمع مڙه شي
هله په خيل پالنگ کيني خوب او کڙمه

ته دکالچي يوه ساده پيغله ي
زه خوشحالينم چي نزدي راضي خو
خه! د بابا پوزه دي مه پرکوه

د بنار مير مني ته خبر ي که نه
ديو مزدور سترے ستومانه وجود
خومره دمه شي چي ستا کوراويني

چي منڊي ترپي مي د ژوند سترپي ڪري
سترگوت سٽا تصوير راوڙاندي ڪر مه
زه د وختونو له چڪر نه اوڻم

اوس زه پنجهه په خان شڪ کومه
ٻول رانه وايي بد عمله ئي ته
ميني زما د جي ڪونه و رانه ڪره

ما دي په سر لوي دعوي ڪري وي
خوتا زما د لاسه لاس رانگلو
اوس زه په کوم تاخ ڪنبي هاڻي واپوم

په شرق دې اولگي رسمونه د بنار
چې د کسې کړکې مې بېرته کړله
ما د هوسۍ کتې کښې مېلو اولیده

خومره بسياره د د درياب د مينې
وېم که ما تخت د سلیمان قبضه کړو
پېغلي چې تا ماله تپانې را کړله

د يوې پېغلي بې وسې مې وژني
تسده ماتېږي نه زما د نظر
ناوې که ټوله د کالو ډکه شي

ته راته خاندې خوشيرينې زما
د ژوند له خپس نه مې باور پاسوي
ستا په کوشو کښې چې کلاب مړاوي شي

د هر سپرلي د موسدونه منکښې
موښ د نخر د اونوگر کپه وو
ددې سرک غاړې خالي ولې شوي

بوج چې دې لب هم په اوږو پرېوځي
لکه د چرگې اواز نه کوي
ته د تخليق عذاب زغمل نه شي

واورہ راغلی چي ساخنہ لہ ئي تہ
سترگي لہ تانہ حُکہ نہ اوباسم
چي دغہ سترگي دي ويستل غوارپہ

زر دہ چي شاري شي ججري د کلي
اوس کہ زلمي چرتہ يو حائے اوينم
خپلہ درنہ او د بل سپکہ وائي

سرتوري مہ راحہ زمونن کلي تہ
تا چي پہ کومہ زمکہ خپہ ايئي دہ
هلته د خلقونہ جاي اوئي دي

دَمرگِ پِه خوله باندِي دَرُوند زِ پَر دے
هَلتہ چِي ستا سرُہ انگی اوبوشو
دلته دَکانو نہ شغلي اووتِي

دَ بنارِ بي حسہ مرمريني پيغلي
کلہ چِي ستا بدن خوله اونيسي
وہم کہ شوک بُت دَ سومات لاسبوي

يوِي بنارِي راتہ سگوکيني ويئل
تاتہ زمونزہ دَرُوند پتہ نشتہ
لہرہ دَ بنارِ جيني خرابہ نہ وي

د سمندر چيپي شماري دي چا
زما د غم مانه تپوس مه کوه
چرتاه حساب کتاب کني تهر نه وځي

اوخاندي ماته، لپوني اوواځي
حان د ژوندون سختو ته حکه نيسم
د غره لمنه کني چيني را اوځي

د احساساتو ژبه مه کونگوه
د خوشحالو اظهار د حان دپاره
دا گداگاني ضروري نه کني

حُان مې د ژوند پيښره کښې بتدليدلو
چې د وجدات دروازه بهرته شوله
ما د زرگونو کالو لار سر کپله

څنگه به حق د چارالاندې کومه
ما د رېل کاري د پايو منډه کښې
د يو مزدور د سر ټوټې اوليدې

جوړې زما ضمير په حق اورسېد
گوره چاپېره اذانونه کښې
خو د خپل خاڼې نه هډو برق نه وهم

خوئی له ئی نه راوړمه وېزم کوی
تا پچی د سود په مال خیرات کړدے
په ما حرام شه، د خنزیر غوښه شه

لصی بی حایه اندینو او خوړی
گنی نو ستانه گیس چا پد شین نی
قلا هم تاو دده او رنیا هم شته دے

تبه که ستا سر ته ختلی نه دده
پر بنده د مینی په جواب کینی به تا
د خیل کا کا زوے ته کنخل نه کول

اُف خه ټپه ټپه شپه شپه وای
د هاینکو نوې جواب نشته دے
خوک دې اظهار غوندې غزل اولکې

لهره موقع د لوبو ټوقونه وي
کارچې وران اوکړې نو نخرې مه کوه
لهسې نه تاله په مری غلے شم

زما ناموس له هرڅه مخکې دے خو
خپل قامت پروا دې هم اوسکړه
دا چې په کم فریم کې تصویر خایوي

ما درته خپل خون درېڅنبلې دے خو
دومره را اووايه شيرينې زما
ته مې د ژوند جواز په خه رد کوي

خه لېونټاري خپله لاره نيسه
ته ورته مخکې ورستو کېږي خله
سپي به په تا پسې زځي اوشلوي

چاپېره کورم او قدم اخلمه
زه د ناموس ساتلو غم کېږي مدام
تل د بنکاري دسترگو لار خارماه

ستا شخصیت د او بو جگ د منه
خه که دخیل فاوند ناموس نه شوې
بیا اخر بنجه خان ته وای په خه

ا چي له ورايه به ي زه اوليدم
او ناگهانه به ي خوله گونگه شوه
اوس د طوطي په شان خبري کوي

وېم که شوک ما باندې کورې وروي
د پښتو بڼې چي اووینمه
د ډگډگي د پاسه خپې وروي

منم زما د سوي مخ شيريني
بيني په تا باندي اشر نشته خو
هل دي په لاس کيني پاني پاني شولو

يو پنجابي راته پغور کوو چي
ا پيننه پغله مدام ما سره
د سيکس موضوع باندي خبري کوي

پغلي چي نن ستا د رشل مخي ته
ماتي ژرندي دي د بکسونو پر تي
چا جوړ د خپله کوره غلا کړي ده

د کائات د زره درزاه يمه خو
چي ستا دسترگو رنابي ته شي
وايم که غار کني د تير و بندي يم

گو تي چي شمارمه په سوچ کني ورک يم
شيريني ماته لپونه مه وايه
دا خو زه ستا بي وفايي يادوم

ستا د فربيا له ژوند نه مرگ بشه گنم
د سمندر چيو ته خان سپارمه
خو د کاغذ کشتي کني نه کپنه

دَهاڻِڪو ناوِي خبِره واورة
اوڻڪه زما دَ بدن ٿوله وينه
تخو زما قام ته اورڪي پرڳوهه

شِيرِ يني ربا دي په امان کني لره
ستا به دا اوبسکي له بنو اوچي شي
خوزه به خاڻڪي خاڻڪي وي لي شمه

دَ موضوعاتو لهڻي ڪم نشته خو
ستا دَ بناست لهن چي نه پر پر دمه
په ژوند دَ ميني حکومت غوارمه

دَهر مانجھ نہ پس دعا غواڙي دا
مات ڀي ڪڙي ربه دَ دينهن لاسونه
زما جانان ته ڇي تاوان رسوي

واوره دَ خور او لور ناموس سامه
بيا داسي ما ياندي راپيٽه نه شي
گني نهنه ڪني به دي سر پورته ڪرم

دَ بنار او بو درنه لشه او وڀسته
شور ڇي شي ساز، په سورپه ننوڻي
تاخو دَ سر دپاسه سر نه منته

اوس مي ٻه سترگو باندِي بنه نه لڳي
ستا خانگيدلے ٻرتو غاينِ خاورِي شه
دُ مڃي سرخي دي ٻه اوبو يورِي

ته جي ٻنهي ٻنهي خبري ڪوي
زما جانان زما نيازبين چيه
وڃي ٻه دوارو مخو بنگل ڪر مه تا

اوس راتہ خيل زخونه بناي ڇله
جي ٻه يو ڄاڻي ڪنهي گدو وڃي جو رشي نو
بيا پکنبي لهر ڇوڪ ٻه غونڊر سکو لڳي

اوس به سنکار له دحان چرتہ درومی
تاچی په کافی زما مے ویشتلو
نو اینه دی دکور ماتہ کرله

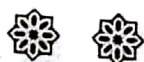

پوزہ دی پری مه شه دقام، لونی
داتہ دکلی په دی شاپه، لاره
اووایه لهر مازیگر چرتہ زغلی

د ژوند دهری کشالی سمون وی
لن به دی ماتہ انتظار کپه وے
دومره دکوے توپ ضرورت خونو وو

اسمان ته رسم په غورخنگ د ميني
خان راته خدايگو شاه زاده بنکاره شي
ما چي شيرينه په پنروس اولي

دغه شعور ورله ورکې دے چا
بنکاري چي کوته په کوترې کېږدي نو
په شي له اونونه مارغان والوچي

ماد تاوان سوداخونه ده کړي
ورک چي د زلفو په خنگل کېږي شمه
د بناستونو خزاني اوموم

دَ بِنَاؤُتُونُوخُوبُ كِه لِهَم اُووِينِم
دَ اَزغُو تَرخِي اُوْبِه اُوْحِكْمِه
لِهِيح دَ حُوَانِي پِه خُوْبُو پُو كُنُه شُومِه

دَ مَوْرُولِي جَذِبِه دِي سَتَايْمِه زُه
تِه چِي پَرْدِي مَاشُومَانِ هَم اُووِينِي
سَتَالِه سِينُونِه دَ پِيُو دَارِي اُوْحِي

دَ كُور كَارُونِه دَرْتِه پِنْدِ پَرَاتِه دِي
غَرِيْبِه پِيْغَلِه يُي سَنكَار مَه كُوه
سَتَا پِه قَسْمَتِ كِنِي شَاه زَادِه نَشْتِه دَ

خه ناروا پېغله ده ماته وايي
ستا په سينه به لگوم منگولې
خو داسې کلک رانه مروندمه نيسه

زېږېدې زېږېدې، سلگي سلگي شيريني
ما د پيشو پنجو کښې خوب ليدلو
چې شرمخانو راته خولې وازې کړې

ستا د رښتيا خبر و تاب ته لرم
نور درله مخې له درتلي نه شمه
زه به د کوم کوم سوال جواب درکوم

اوپچ تار به ستاپه بدن پاتی نه کپری
خومره ویر پیری په خان خورم خودی نه
یو شو شبی کپته شبی دی بهر

مینه ریشیا د بدن وینه او حکمی
لاستاد کور مخی ته ناست نه و مه
زره می ستومان خچی می مبری مبری شوی

خه لیشتیکی مخی دی ورک شه زغله
ا د چینار چینار قامت مبرمنه
تا په کشو کینی او نژانده نکری

زهُ تَقْدَس دَمِينِي نَه رَد كَوْم
خوما چي چا باندي باور ڪر ڏے
هغه مي ستر ڪونه رانجه اوڀري دي

بُتَا دَ رَنگُونُو زَمَانَهُ دے پِڪار
زهُ پِه سَتَائِنَه دَ ڪَلِي شَه اُوڪر مَه
چي خوشبوياني رانه لار بدلوي

تورو چيو راکني شي پرينجي دي
اوس چي اوڀر ڏهه بانجه رابرندي شي به ما
زما بدن باندي وينتھ اوڀروي

خاندی خوایزه خوازه را کوری مدام
دوه قاتلانی دی راچی راپسی
حان له دچاپه توره سرغوش کومه

د سترگو تور دی د غزل مطلع کرم
داسی راپول راپول تقسیم شومه زه
لکه د کافی په منج نیم شومه زه

د آرام سپوری می حلواق تپروی
چیره که اونه د صحره گوره ده
د ژوند په لاسو کبې د مرگ توره ده

اوسا هاغه گور سپور د شال چرتہ دے
چی ستا یہ مخی، زما یہ زرہ مہشتہ وو
اووایہ ستا د زنی خال چرتہ دے

ددی ماحول جادو کینی گہرہ نہ شہی
چی دہوا رفتار کمپنی دلی
رو رو چپی د سمندر تہزی شہی

راشہ یہ ساه ساه کینی ہی ستا میندہ
ستا کہ باور نہ وی زما یہ ژبہ
زما د زرہ درزاد تہ غوب او نیسہ

اوس د سکنی ما بنام تصویر جو پوم
چی ستا حوائی ته در نزدی غوندی شوا
زه د لمبی د سر لوکے غوندی شوم

ستاد بنا ستا خاما ر چھلے دے جور
کئی کہ زهری پہ تن کئی نه وی
د اباسین پہ خوله کئی کنگ وی دے

سیلی چی کلی کئی را والوتله
چرگو وزرو کئی راتول کپه بی
ژوند د نسلونو د بقا نامه ده

خفه په خپله تنه ای نه یمه
خو ساه مې اوځي چې د کور او نه کښې
زه د مرغی څخه یوازې وینم

د اورینتېل بلاک په اوږد لان کښې
زه چې په هرې زاوې کې گورمه
د قاتلانو سترگو شیش کښې یمه

د غم چې د سړي مخ وړانوي
د یوې مور ژړا لیدلې ده ما
اوس د مرغانو څخه نه رانیسم

زما 'اواز به دي زرهه ٻٽي اوچوي
ما په شو کيس کني اځودله نه شي
خه ويکوريشن پيس خونئمه زه

سم راته بنکاري د پښتون پچي دي
اول دي ماته رابره کړي او
روستو بيا راشي تا په شا ټپوي

زما د مرگ نه سترگه نه رڼي خو
چي حادثي لاره کني او وينه
نو د جهاز نه په چترى دانگمه

لکيا وي ٻوله ورڻُ ڪارونڊه ڪوي
تو دُ جذبو ٻه ٽيه نه پوهينِي
ما دُ رويوتِ سره وادهُ ڪرے دے

زما ڪتاب ٻي جيڪي اولي
اوواڻِي دا زلي به چرتاه وينو
دهُ خو زمونڙه نه ٻڙي ويستي دي

لورڙه دُ مينِي ٻه مري غلي شوه
ماتھ ٿِي سپوره ڊوڊي ڪنودله
بغلي پڇيله ٻراڻِي اوخوري

شیرینی مه خه دغوبل فچی له
بچی له منگه ترینه خان اوباسه
چی تماشگیر د تخنچی منجه نه اولی

د ژوند پایه خه ناروا تیزه ده
دا هم زما دوه تصویرونه دی خو
دوارو کبچی هغه مناسبت نشته ده

رانه به ساه دپره په سخته اوچی
وژنه چی مانو د نیاست مبرمنی
بیا دکلونو والی مه راکوه

په شرق دي گټه او تاوان اولگي
د کله وږمې چې پکښې اور اخلي
داسې وطن دي په سېلاب لاهوشي

زما سينه کښې ئې خپل سر پټ کړلو
زړه ته مې نوره هم راجخته شوله
وييل ئې مه خه ما پيريان ويروي

دلته دهر چاپه تندي گونجي دي
ژوند ته هډن چې د خندا وړېځي
زه د کاغذ کونډه هم ښه گڼم

ا کہ ہمام دے کہ سعود، اسامہ
کہ فائقہ کہ ثوبیہ کہ سعد
تول می دمیٰ د آسمان ستوری دی

د لوئے قدرت مالکہ ما او بختیہ
کہ ارادہ می نہ وہ جرم خو دے
د خپلی مور غابن شہید کرے دے ما

رانہ غزوة د بدر ہیرہ نہ دہ
کہ اخیری سا کافی ہم اخلماہ
زہ بہ د خدائے لار کبھی جہاد کومہ

زہ خیرہ پرخ نہ ایم خوشخہ اوکریمہ
ستاپہ لاسونو کنبی چینی اونشی
پہ خیلہ مور ہم گوزارونہ کوی

چہر لوئے کراؤ غواریو والے دسوح
خبر کہ می بیخہ پہ مزاج نہ رسی
زہ خو لا مور ہم پشندلے نہ ایم

زہ دخیل قام دانشوران پشتم
زما پہ سوال بہ غلی پاتی شی ہول
اود سگریتہ نہ بہ لوکی پورنہ کری

۱۹۴

درتہ چي کورم د خالونو پيه داج
د اوښکو زهر چي مري پر سوي
اسمان د ستورو ادبره خونہ دہ

کم اصلي بنڻي نہ دي اوساتہ رب
خدائے شتہ کہ مري کري خونہ سميري
د سپي لکي به د چا پلا نڀغہ کري

ما چاله سترگي توري کري نہ دي
پيغلي زما پيه لمن داغ لکوي
رانجه چي پوري کري نوڙاري خله

پېغلې وييل لارمه ډوبه شومه
زړه په چا سېزي د موټر مالکان
بيا به زه لفتې د چانه نه غوارمه

دا حتی بڼه د غاړې غور شي زما
سنگسار سنگسار مې شي احساس د وجود
زه چې ماشوي لور له پېرې ورکړمه

ماتم ماتم شوه د ساحل سندره
زما جونگره جور سېزي ده چا
ما د درياب په سر ايرې اوليدي

رانه خوبونه تبتولي دي تا
داخه پيريان درباندي ناست دي اخر
په نيمه شه جي ستانه چغي اوچي

حڪه زه ستا په خوله باورنه كوم
كه تاته ياد شي نازيني پيغلي
تا به ميركاتو كيني تهگي كوله

بي حايه ويري مو خواني خاوري كره
سرتنه رسيني نه كارونه د ژوند
پيغلي راحه جي دواړه مينه او كرو

منم خوبزي اوبه دي نه مخ سپوري دي
خو دي پراوته د راتلوننه وړاندي
وېر مي دخپله خانه اور وېسته

تاچي زما تصوير په مخ بنگل کړلو
ويښي مي ټول بدن کښي جوش او هډه
سمندرونه مي دخيال سپوري شو

په شوکيرو باندي ستومانديو اوس
پکاه مو ټوله شپه خبري اوکړي
خو پټ مو اوساتل د زړه حالونه

ستا په لمنه باندې داغ نشته دے
دا خو سپوږمۍ خپله خو ايني تاسره
يو خو ساعتہ امانت ايښي ده

د گوگرد پرېشر دې سپوا دے بلا
ساده جيني اور ورته مه تنزوه
په جم کا وند کني چرتہ بم او نچوي

زه پي و سي باندې يقين نه لرم
د خپو د لاندې به ئي زمکه خو وي
که د غريب په سر اسمان نشته دے

پنڱلو سيندو نوتو ته منگي مه اوري
خوڪ ساه لرونڪي ئي ڏوب ڪري دي جوڙ
دا ڇي اوبه بور بور ڪي جوڙي

ڇي پر سڀڌي مڃي زما اووڻي
نو په خندا اووئي ڙاڙي خله
راخه ڇي ره درله ڙبي ماته ڪم

د بد نصيبو په دي وران ڪلي ڪني
مرغان ڇي جالي جوڙي شيريني
د طوفانونو علاي بنڪاره شي

دَهرِ يو کُل دَ زِرَہُ سَندَرۂ يَمۂ
دَ خَيلِ اِحسَاسِ بۂ دَرتۂ خۂ وِ اِيمۂ
سَ تَا دَ سَاکَانُو دَ وِ مَوَنَامۂ دۂ

چي مَنڊِ تَرِي هَنکَامِي جَوِڙِي شِي
خَوکِ بِي کَنَاهِ پَکَنِي پۂ سَرِ اَوکِي
لَارُو کُوخُو کَنِي دِزِڙِي مۂ کُوۂ

تَوَرُو شِپِلُو نَه چي لَوکِي پَوَرَتۂ شِي
وِ مۂ کۂ وِرۂ مِي دَ وَاڊۂ دۂ کَنِي
نَمَا يَارَانِ مَا پۂ پَالَنگِ خِشَرُوِي

جوړ په دې کلي کني سري نشته د
چي د چا خه زړه غواړي هاغه کوي
چرکه يانگ او وائي چرگ ها واچوي

زما سندرې خوندي کړي دي چا
هان نه بلا په فاصله پروت مه
رانه نژدې نه شي ميراته به شي

زه په خپل هان کني راټولېن مه نه
نن دې جوړ خوب د پېغلنوب اولیده
ستا په بدن کني سا جامې تنگې شوې

د حاسدانو په زړه او بلوه
گورويده، هرڅه چې وي، غم مه کوه
او خانده کلکه راتر غاړه وځه

دا د قيامت ورځه چې هم نه ده نو
چا جوړې زمکې ته خبرې کړې دي
گنې تو مياندي خپلې چې ولي خوري

ستا د پېننې بو شرنګ چې واورمه نو
په نيمه شپه دکټه نه پاسمه زه
او د چيني غاړې له خان رسوم

دې کښې زه یو منطق لهم نه مننه
اومنه دابه زما وهم وي خو
زه هندواني سره شوملي نه حکمه

د سامري نسل اوسپنې دې
که ئې په خپلو سترگو هم اووينې
د شخړې اواز پسي به غوږ نه اوږې

دنګې خوانې دې د اسمان څوکه کړم
چې ابوالهول ته مخامخ شومه زه
نو ستا عظمت راته راوړاندې شولو

حُسن په پانو کښې رانگارمه نه
ستا تصويرونه په کلدان کښې بڼه
خه لېونۍ زه په اليم خه کوم

دا خوب به نه وينې چې بنکېل به شمه
له خانگې خانگې چې مې الوخوي
يوه مرغۍ يم پوره سپل به شمه

زنخېر موکے، موکې زنخېر اوخوره
تعبير مې خوب، خوب مې تعبیر اوخوره
نن دې ویتو رانه تصوير اوخوره

راخه که سخی گنی په مخه دی بنه
دومره می زور په زړه کښې پاتی نه ده
پچی اوس په زه تاته جوړی نیسمه

په خط کښې لیکي جوړی هره دی کرم
بلا زورکے یم د مینې تې
راشاه زما دواړه وځکی اووتل

ته په خوراک کښې ولې خیال نه کوی
لاخو د شپږ میاشتی هم نه دی شوی
ساده واده جوړه په تاتکه شوه

ستا په جولي کښې په خواږه دراولم
دا ستا خوښي که د صحرا تنده شي
نوزه به اونه د کجوري شمه

خه که يو خک کړو د ژوندون حادو
زمونږه زمکې، اسمانونه بيل دي
تاسو خبرات غواړي مونږ مينې ويشو

راسره دومره مينه هم مه کوه
شوک چې له کوره په سفر اوځي نو
بيا په مړه کېده خوراک نه کوي

شیرینی دهر زریه واپس راشمه
داسی بنو کنبی اوینکی ماه خلوه
د آسمان ستوری درنه غلا اونگری

مینه تر منجه فاصلی ورکوی
چی د پسر لو په جم کنبی ساه واخلمه
ستا دیدن ویدی می خان سره وری

کتابه په هر حال کنبی لم ستا برخه ده
تول عظمتونه د آسمان لاندی کری
چی ستا رابرنه بانیه وسله غوروی

مینه دَرُوند هره تیاره تمبوی
ستا دَ نظر مسکی مسکی پلوشی
ماتہ پہ لار کنبی اور کی پر قوی

دلته دَ وینو سلاب وپی راشی
ددی وطن ویدمه ویدمه خاوره خو
مدام کلونہ دَ جامبیل تہو کوی

تہ دَ کلاب دَ کل بناست ستایہ خو
ستا اشگی جی پرخہ پرخہ شی نو
داریہ سپری درتہ پہ خو پر پوی

ستا اواره زلفي ڀڄي ٽڪ ورڪري نو
ڍڪ شي له زهرو نه وجود دکھوا
بياڇي ڇوڪ ساه اخلي نوسا ٿري اوڻي

ڊپر سر ڀسنده ڄنگيالي خلق دي
اوس که له تندي مرمه مردي شمه
خوزه ددي کلي اوبه نه ڄگمه

زه بي گناه چا سره چيرنه کوم
تاکه لکي بيرة کري نه وه
نو داگريوان به دي شلڊ له نه وه

ستا دَ بدن خوله دي اوبهپني
خه که اسمان درباندي اور وروي
خو - نخ پور به رانه پوري نگرې

راپورته کبزه چې انگن ته اوځو
راخه باران د پشکال ورپني
که موگرمکې د بدن ماتي شي

ته خفه کبزه ماه شيريني زما
که دا ژورې په ما خولي نکوي
د بدن وينه به صفا شي زما

دَ دَومرہ پِ بَغلُو دَ زِپَہ سَریمہ زُہ
کہ دَ یوِی نامہ مِ ہِم واخستہ
ستا دَ تصویر نہ بہ لبِی پورۂ شِی

چاسرہ وخت کوم دے چِ مونز اووینی
تولہ دنیا دُخان پہ غم اختہ دہ
راخہ بلبلی راتر غارۂ ووخہ

دَ اسمان ستوری راتہ غوبز کبئی وائی
پہ خیلو سترگو کبئی مِ خال دے حکہ
زما پہ سپینہ لمن داغ لگوی

ما دومره بنکلی جینی نه وه لیدی
زه هم انسانیم اخر زره لومه
خطای نه وه که خطاشومه زه

د محبت بلا چلونه راخی
خو د پستون کور کښې پدایمه زه
د پخلو ژوند بربادوله نه شم

مینه مو نه پرېږدی د شپې تیاره کښې
که د اوبو په لاسه کښېم ناستیو خو
راپسې ستوری او سپوږمې رازغلي

تا که ستنی کړې پلوشې د نظر
زړه به زرغون نه کړې د ژوند فصلو
بیا به په دې لاله باران اونه شي

ارمان په غېږ کښې دارمان ورک شولو
مانه د لاس کښو کښې حان ورک شولو
د زړه درز پسي مې لار چرته شم

زما لباس په ما کښې تنگ خو نه دے
ژوند د نولي او د مار جنګ خو نه دے
کېر به تر خو په دې فریب کښې مے

دَ کیتھیں سندرې اور پدلي دي ما
ما دَ غالب شاعري هم لوستي ده
ستا دَ يوي خندا جواب نه لري

دَ ژوند صحرا کښي دَ بنا ستميرمني
تا چي په کومه لار دمه کړي ده
تر پنه رواني دي چيني دَ مينې

دَ ايښي په مخ سرخي چرتنه دي
چي دا شفق شفق کلونه سپري
دا پري هم ستا دَ انگو سپوري دي

ساده جينی ده وائی مه ویرینه
ستانه خوزه زیاته زره وره یسه
پوهیږي نه چی دا می خه اوویل

د پښتوب مستی دی دوه نه کړي
دا خو بښي چا سره کپ نه اولي
د سمندر اوبوته ټوپ مه وهه

ماتی پسي چی جیب کښي نه لري نو
خان داسی مخکښي مخکښي هم مه کوه
کښي نو لوټ به درله مات کرمه زه

ما پکڻي عڪس دَ لپوتوب اوليده
سوچ کڻي مي ورکه شوه دَرُوندائينه
زه جي بيدار شمه، ما خوب اوليده

حُسن په هر ماحول کڻي خيال ساڻي خپل
جي فرينتو تري لاس نيوع ڪرے دے
ا کھل مالہ دھسپتال نرسہ دہ

سپوڊ مي که تاخيله هاله ماته ڪره
اسمان ته وايه لاري ڊوب جي ڪرڻي
ستوري دَسيند تل کڻي هم سترگي وهي

خه ازمېنتونه ې د ژوند رانيسي
گني نوزرې نه ې لمبي پورته شي
مور چې د ې نه خپل ماشوم پرېکوي

ستا د نظر مستي لاهونه کړي، ما
زره کني ې مينه غورځگونه کوي
او سمندر سره روان يمه زه

غاوره پېغله خپل غرور ډوبه کړه
چې لېوني سپي خوله درواچوله
اوس ې په کېده کني کوترې شوي دي

سرهُ لویٔتہ دی پہ ما مہ غور پوہ
وید بزم مانہ چرتہ لہرہ نہ شہ
زما نظر خہ سبلا نے غوندی دے

گنی اختر ونہ شہ چاہ پیرہ لہ ما
د صائبی دستر گو پرق ہجی وائی
روژہ کنبی سید الابرار شو دے

تہ پہ ماہنی کنبی دجنت مشنہ ی
د ناعی خندا تہ پام اوکرہ لب
خیل خان تہ زرہ کنبی فرشتی پسخوی

بېرته د کور دروازه مه ساته اوس
نوي فتنې ترې رابرخپره نه شي
بيا چا په زمکه کښې غم او کرل

راگوره مه دا به احسان وي په ما
ادا کوي به ټوک ددې کفاره
ستا په کتو زما روژه ماته شوه

بيا به زه تا سره په سپل نه اوځم
تا د وړې کمبل کښې او نغښته خان
واوره په ما تمامه شپه ورېده

دانه چي زه ورته کته نشم ، خو
مياندي که خيال دخيل ناموس ساتي نو
بيا دي زامنو له واده نه کوي

زه درومان يوه سندره مه
زما د ژوند په هره لار الوچي
خرخکي ، زانبي ، لولکي ، بيلي

ستا د انصاف شمله راپتيره مه شه
خو اوس په دي کني به شوک شه او وائي
لوانو مات کرل د هوسو بچوري

مونڙي حقونہ پھ سر سترگومنو
خو بنجي نه سپارو طوقان تہ دژوند
خوک د هوسى پھ اوزو بارنه اوري

ماچي پري ٻول عمر خيل خان خورلو
لکي بيهه کري چي ما اوويني
کرسى کني تاوشی رانه مے واروي

هڻي به دي لاس کني برکت رانشي
د پلار پھ مے چي لکيد لے هي ته
ياد هي سانه خوک به دي مے نه کوي

سر ۾ي قلم نه ڪري منصف د وطن
د ڪلو لخته ۾ي راغاره وٽه
اوس ۾ي پيه ساه ساه ڪنبي وڙي دي دڪل

ته د هاتهي غوب ڪنبي اوده ولي ۾ي
۾ي پيه لستو نبي ڪنبي ماران ساڻي نو
مجان به ستا پيه خود ڪنبي اوبنگ ڪنبي

چا ۾ي د زره درزاء ليدي نه ده
ا سازاڳي ڪرانگو ما يادوي
بڙي ۾ي پيه تاج ڪنبي دهاوس وڙي

اومنه دا چیره سپیره لویه ده
بیا به هم تاته دژوند لاری نیسی
خیلو چو سره شطرنج مه کوه

دومره په مینه مینه مه راکوره
هسی نه ورانه ترینه سازه نه شی
بېخی زما توره کبې زنگ نشته ده

د بدمعاشانو بنار د غن مه کوه
که کمزوری بنایم نومر به می کړی
تو پوی می حکه په چمبا ریخی ده

دشاعر چاپ کتابونہ

- ۱) درنہا سہوریے ، پنتو شاعری ، ۱۹۹۱ء
- ۲) ہم اینوں کے قیدی ، اردو شاعری ، ۱۹۹۳ء
- ۳) سترگو کبھی خوب دکو در پاتنہ شو ، پنتو شاعری ، ۱۹۹۶ء
- ۴) رومیے ایوارڈ یافتہ چاچا کریم بخش ایوارڈ ، ۱۹۹۶ء
- ۵) راتہ غوبرونو کبھی بنگری شرنکوی ، دپنتو ہائیکو مجموعہ ، ۱۹۹۸ء
- ۶) گرفت ، اردو شاعری ، ۱۹۹۹ء
- ۷) کافی دکل پہ لاس کبھی خوندہ کوی ، دپنتو ہائیکو مجموعہ ، ۲۰۰۰ء
- ۸) او ازونہ او دایری ، پنتو تنقید ، ۲۰۰۱ء
- ۹) پہ ساحل د نظر ، پنتو شاعری ، ۲۰۰۲ء
- ۱۰) ستاد خوانی تصویر پہ خوب اود کا دے ، دپنتو ہائیکو مجموعہ ، ۲۰۰۳ء

چاپ تہ تیار

- ۱) رضا ہمدانی احوال و آثار ، اردو تحقیق (پی۔ ایچ۔ ڈی مقالہ)
- ۲) نیا اور پرانا غالب ، اردو تنقید
- ۳) ہائیکو او پنتنہ ہائیکو ، تنقید و تحقیق

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**